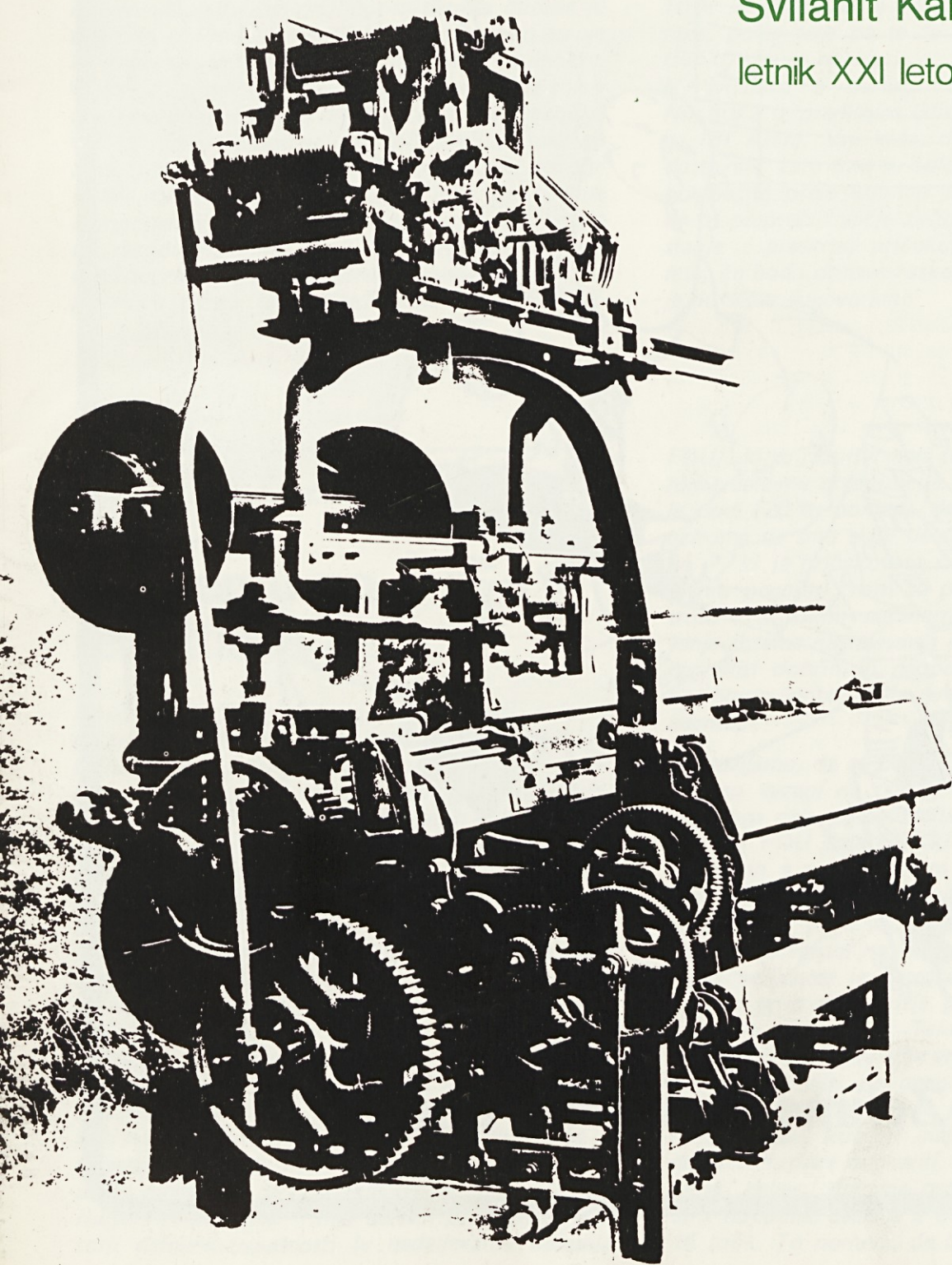

KAMNIŠKI TEKSTILEC

glasilo delovne
organizacije
Svilanit Kamnik

letnik XXI leto 1983, št. **5-6**

NI GA LEPŠEGA
DOPUSTA,
KOT JE SLUŽBA,
KADAR SO VSI ŠEFI
NA DOPUSTU

Želimo vam boljši dopust!

Preskrba s prejo je zaskrbljujoča

Dobavitelji bombažne preje nam že dalj časa dobavljajo manjše količine bombažne preje, kot jih potrebujemo za normalno obratovanje naše proizvodnje. Količine preje, ki prihajajo v podjetje, gredo takoj v proizvodnjo, tako da nimamo nobenih, niti minimalnih zalog. Občutno manjša dobava je posebej iz Predilnice Litija. Vzrok za tako stanje v dobavah je predvsem pomanjkanje bombaža. Gorenjska predilnica si preskrbuje bombaž iz rok v usta, medtem ko ima Predilnica Litija nekoliko več bombaža vendar ne ustreznih kvalitet, tako da kljub obratovanju ne izdelajo količin, ki so planirane. Vzrok za takšno stanje je v nepravilnih komponentah mešanic, ker pač ustreznih nimajo na razpolago. Poleg manjše proizvodnje v obeh predilnicah je problem ustreznost kvaliteta preje, ki povzroča težave tudi v naši proizvodnji. Produk-

MALETIČ Jana

Vsakemu po rezultatih dela

Izteka se že šesto leto, odkar smo v naši delovni organizaciji določili skupne osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Nam je res v tem času uspelo uresničiti delitev osebnih dohodkov po rezultatih dela? Žal so mnenja o tem deljena, vendar pa je potrebno poudariti, da to področje ne bo nikdar v celoti tako urejeno, da bi bili z njim zadovoljni prav vsi delavci Svilanita in da ga je vedno potrebno dograjevati in izpopolnjevati s ciljem, da bo čimbolj pravično, ker le tako bomo dosegli tudi boljše rezultate poslovanja.

Čeprav smo področje nagrajevanja vseskozi dopolnjevali in spreminjali, smo se v zadnjem času soočili z nekaterimi problemi, ki jih je nujno odstraniti. Tako smo si že v začetku letošnjega leta načrtali program dela na tem področju in ga v mesecu maju tudi uresnili s sprejetjem nekaterih novih sprememb na delavskih svetih.

Največ „vroče krvi“ med delavci povzročajo faktorji delovne uspešnosti (v nadaljevanju besedila

tivnost je manjša, kvaliteta blaga slabša. Vzroki za takšno stanje so predvsem zaradi slabe dobave ruskega bombaža, katerega pretežni del bomo dobili v tretjem in četrtem kvartalu, ker Rusi zaradi slabe letine ne morejo dobaviti preje. Drugi razlog pa je pomanjkanje deviznih sredstev v predilnicah, ker jim kupci ne poravnava pravočasno deviznih dolgov, zaradi premajhnih deviznih pravic v letu 1982 (le 30 % za repro material). Težko stanje s preskrbo bombaža v tekstilni industriji, kot najpomembnejšem izvozniku, se je skušalo rešiti z najetjem ameriškega kredita, ki pa se rešuje nerazumljivo počasi in povzroča nenadomestljivo škodo, ker sta ovirana proizvodnja in izvoz, poleg tega pa se je med tem bombaž podražil za okrog 10 % in ga bo torej toliko manj za enako vrednost, poleg tega pa se še plačuje ležarina v skladiščih, kjer se nahaja.

V Svilanitu si pomagamo z večjimi dobavami Nm 50/2 iz predilnice Glina, delno pa nam pomaga IBI Kranj. Vse kaže, da količine ne bodo zadostovale, zato smo se odločili, da nekaj Nm 50/2 bombažne preje kupimo kot uvoz zaradi izvoza, da bi preprečili večje zastoje v proizvodnji. Boljše stanje s preskrbo pričakujemo šele proti koncu leta, če bodo dobave ruskega bombaža takšne, kot je do sedaj dogovorjeno.

FDU), ki so rezultat dela posameznika, TOZD oziroma delovne organizacije. Dejstvo je, da FDU, ki je pod 120 %, pomeni, da delamo podpovprečno oziroma da smo slabi delavci. Če pa dobimo oceno 7, ki je pričakovana ocena (ob normalnih delovnih pogojih), nam to pomeni že pravo „katastrofo“. S takim načinom razlaganja in razumevanja sistema nagrajevanja nam ne bo nikoli uspelo nagraditi dobrih in nadpovprečnih delavcev, pač pa bomo dobre delavce destimulirali, slabe pa nagradili.

Ugotavljamo, da so postali FDU režijskih delavcev, ki niso vezani na normo in katerim se kvaliteta njihovega dela ne ugotavlja neposredno, praviloma višji od FDU delavcev, ki so v neposredni proizvodnji in s svojim delom vplivajo na višino faktorja in s tem tudi na višino osebnega dohodka. Vzrokov za to je več. V delovni organizaciji smo vsi delavci vezani na kriterij dohodek/delavca, katerega vplivnost je naraščala sorazmerno z naraščanjem grup dela (nižja grupa — nižji vpliv, višja grupa — višji vpliv). Tako je pri oceni 9 za ta kriterij bil FDU pri višje vrednotenih delih in nalogah za 2 % višji, pri oceni 11 se je ta razlika povečala na 4 %, seveda pa je tudi pri ocenah pod 7 hitreje padal, kot pri nižjih grupah. Z namenom, da bi te razlike odpravili, smo sprejeli predlog, da se vsi delavci delovne organizacije vežejo na kriterij dohodek/delavca z enakim vplivom, ki znaša 16 točk. To pomeni, da bomo pri izplačilu oseb-

nih dohodkov za mesec maj iz kriterija dohodek/delavca vsi dobili enako, to je 6 %.

Vzporedno s to spremembo smo pripravili tudi spremembo kriterijev neposredne delavčeve uspešnosti pri vseh delih in nalogah. Tako smo se opredelili, da so lahko pri posameznih delih in nalogah sledeči kriteriji:

1. dohodek/delavca, ki je obvezen za vse z enakim vplivom 16 točk
2. individualni in skupinski normativi količine dela
3. individualni in skupinski normativi kvalitete dela
4. produktivnost — kazalec uspešnosti produktivnosti
5. proizvodnja — kazalec uspešnosti proizvodnje
6. likvidnost — kazalec uspešnosti poslovanja
7. prodaja — kazalec uspešnosti prodaje
8. osebna ocena.

Od zgoraj navedenih kazalcev se na posameznih delih in nalogah določi 3 ali 4 kazalce z obveznim dohodkom, za osebno oceno pa velja določilo, da lahko nastopa samo kot en kazalec delovne uspešnosti.

Prav okrog osebnega ocenjevanja smo v zadnjem času zasledili največ pripomb in sicer, da postaja preveč subjektivno, da se ocenjujejo ljudje in ne njihovo delo, da se pri ocenjevanju nočemo nikomur zameriti (to so pripombe delavcev iz ankete, ki je bila opravljena s področja nagrajevanja v letu 1982) in še bi lahko naštevale. Omenjeni predlog, da se ukine čimveč kriterijev, ki izha-

jajo iz osebnega ocenjevanja, je bil pripravljen prav na osnovi teh pripomb. Ostale osebne ocene pa smo nadomestili s kazalci, ki izkazujejo uspešnost poslovanja delovne organizacije.

Veliko negotovanja povzroča tudi omejitev osebne ocene, ki je omejena s povprečno doseženo oceno na delih in nalogah, kjer se količina dela meri in kvaliteta dela ugotavlja (t.j. na normiranih delih in nalogah). Do te omejitve ne bi prišlo, če bi se znali realno ocenjevati in dosledno spoštovati opisne kriterije, ki so določeni za posamezne ocene.

Ko smo pripravljali predloge novih kazalcev delovne uspešnosti, smo ugotovili, da nekateri res niso najboljši. V neposredni proizvodnji ni bilo težav, le-te so se pojavile na režijskih delih in nalogah, ker tu ne obstajajo neposredni kazalci, po katerih bi bil posameznik čimbolj odvisen od svojega dela. Zopet se je pojavilo mnenje, da je bilo naše nagrajevanje še najboljše takrat, ko smo imeli režijci vsi enak faktor delovne uspešnosti (1,12). Mislim, da takšna miselnost ne bi smela obstajati, saj stalen in negibljiv osebni dohodek ne vzpodbuja delavcev k doseganju še boljših rezultatov dela in ne nazadnje tudi k boljšemu uspehu poslovanja celotne delovne organizacije.

Upam, da smo s temi novimi spremembami v našem sistemu odpravili glavne negativne elemente, ki so vodili naše nagrajevanje proč od poti, ki smo si jo začrtali. Seveda pa ne velja pravilo, da kriteriji, ki so sprejeti, veljajo za edino pravilne. Vsi delavci Svilarita moramo sodelovati pri dograjevanju tega sistema, tako da bo res vsak delavec nagrajen po svojih rezultatih dela.

NOGRAŠEK Ivan

Rekonstrukcija kotlovnice

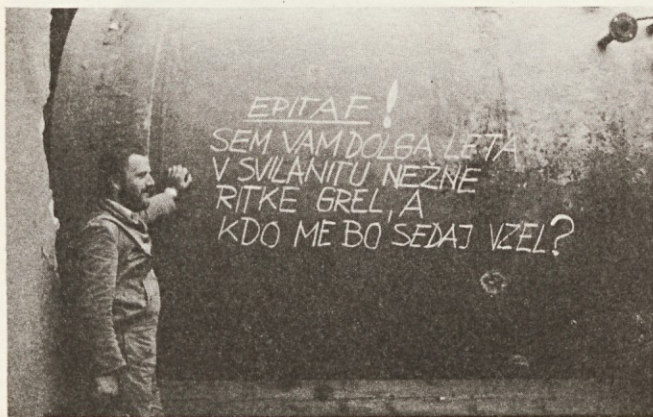
Vedno večje težave pri nabavi mazuta in dotrajana oprema v kotlovnici sta nam narekovali nujnost rekonstrukcije kotlovnice. Ta bo obsegala zamenjavo malega parnega kotla 3 MW kemične priprave vode, opreme za centralno ogrevanje ter kasnejši prehod na zemeljski plin.

Novi parni kotel moči 9 MW nam bo dobavila tovarna Emo iz Celja in sicer okrog 1. julija letos. Opremo za kemično pripravo vode nam izdeluje „Cevovod“ Maribor. Ostalo opremo pa bosta dobavila in montirala „IMP“ Ljubljana in „Zarja“ iz Kamnika.

Ne boste ga odpeljali!

Parni kotel je predviden za kombinirano kurjavo na zemeljski plin kot prednostni energetski vir in mazut kot nadomestni energetski vir. Zahtevni kombinirani gorilec bo produkt firme „Saacke“ iz Bremna. Celotno zamenjavo parnega dela opreme moramo zamenjati v zelo kratkem času, to je v

Odgovor je znan: „Emona“ (verjetno)

mesecih junija in julija, saj tovarna „Eta“ v avgustu zaradi sezonske narave njihovega dela že povečuje porabo pare kar za trikrat. Takšne obremenitve pa z enim kotlom ne moremo doseči.

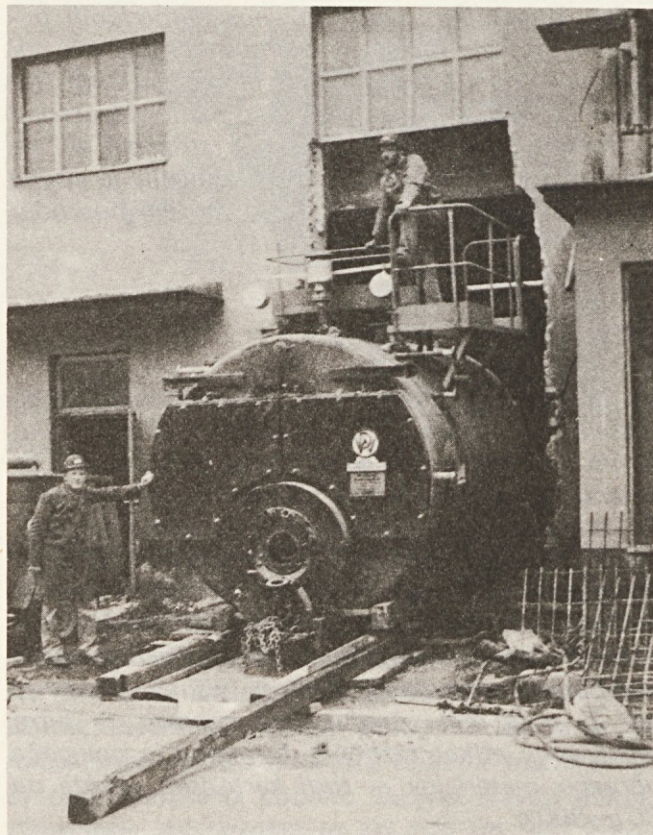
Po montaži novega parnega kotla bomo še nekaj časa uporabljali mazut. Po letu 1985 pa bomo prešli na zemeljski plin, saj imamo tedaj že zagotovljene polne količine plina. Tedaj se bo namreč slovenski plinovod že dodatno napajal z Alžirije. Vsa ostala dela bomo dokončali do naslednje kurilne sezone.

Novosti s sejma konfekcijskih strojev v Kölnu

STROJI ZA OZNAČEVANJE BLAGA

Obdobje mikroelektronike in računalništva prinaša v zadnjih letih tudi v tekstilno industrijo viden napredek.

Najsodobnejša tehnika je v iskanju prihranka, ko gledamo na vsako minuto in se trudimo za dvig produktivnosti, pomaga pri iskanju le-teh. Prav povezovanje industrije s trgovino, napredek v računalniškem vodenju modernih skladišč tako v tovarnah kot v trgovini, zahteva hitro in solidno poslovanje. To se jasno odraža tudi v naši delovni organizaciji, seveda še ne toliko pri poslovanju s trgovino znotraj Jugoslavije, temveč pri dobavljanju blaga za izvoz. Vsi zunanji kupci zahtevajo označevanje blaga že na polietilenski vrečki s samolepilno etiketo. Deset in več let nazaj, kar je bilo odpremljanja za izvoz, je bilo to le enostavno

Pravijo, da moram ven in prepustiti prostor mlajšemu

delo: brisače ali plašči zloženi, enakomerno sortirani, brisače povezane po 12 komadov skupaj, zapakirano v kartonu, na kartonu pa le minimalna potrebna označba kupca, artikla, števila kosov itd. ... Svoje zahteve je ob tem dodala še kvaliteta izdelkov, da se zaščiti potrošnika, kar se je odrazilo v zahtevnosti po boljšem označevanju.

Prav te zahteve so vodile strokovnjake k izdelavi sodobnih strojev za označevanje blaga. Če pogledamo tiskarske stroje za tiskanje etiket in trakov, ki so v uporabi pri nas: zamudno je vnašanje vsake posamezne črke in številke v črkovne utore za sestavo besed ter ostalih zahtevanih podatkov, preveč je porabljenega časa za vnašanje tiskarske barve in priprave za odtis, ob koncu dela pa spet natančno očiščenje barve s tiskarskih valjčkov; skratka priprava stroja in ostala dela pomenijo več kot 95 % delovnega časa, samo tiskanje kot rezultat pa do 5 %. Da ob tem ne omenjam še različno obrabo tiskarskih črk, pa estetski izgled končne oblike listka ali etikete, ki je prepuščena delavcu na stroju.

Pred štirimi leti je bil sicer že prikazan napredek pri teh strojih z uporabo barvastega traku za pritisk na etiketo (odpadlo je vnašanje tiskarske paste v stroj), pravi „bum“ pa je bil predstavljen lansko leto v Kölnu z kombinacijo računalnika s tiskarskim strojem. Več proizvajalcev (okoli 10) so to kombinacijo izvedli približno po istem sistemu: podatki se vnašajo preko tastatur terminala, omo-

gočen je takojšen zajem in vnos numeričnih podatkov, obstoja možnost shrambe kompletnih podatkov v spominu do 15 vrst etiket z večjim številom podatkov, tiskajo se lahko različni materiali in formati etiket; omogočeno je striženje ali rolanje etiket in listkov. Od teh bi omenila le glavne vrste označevalnih strojev, ki so na tem področju prinesli največ napredka:

JETMARK CDS 3 in CDS 9

Vsi podatki za etiketo (ki jo želimo tiskati), ki se vnašajo, kontroliramo ob vnašanju v ekran, lahko pa jih s pritiskom na gumb takoj tudi dobimo na ekranu. Na ekranu lahko formiramo celotno obliko etikete, tako po estetski ali tehnični plati. Vnos podatkov je lažji kot pri strojnem pisanju. Uporablja se binarni tiskalni princip, dana je možnost različnih pisav. Zaloga in predstavitev znakov (črk, števil, posebnih znakov) je glede kombinacij neomejena, velikost (višina) znakov je od 2 – 20 mm. Aparat ima napravo za hitro menjavanje etiket različnih formatov in omogoča uporabo materialov – tudi kartonske etikete od 80 g–300 g.

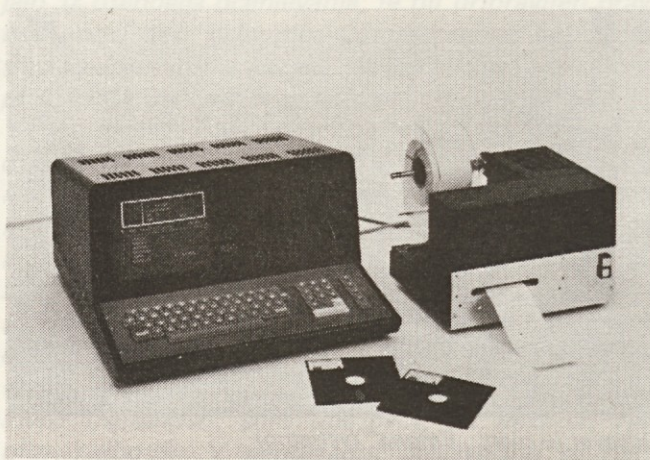

Predstavitev znakov je neomejena

Optično elektronsko tiskanje omogoča kvalitetno etiketo brez pretiska na hrbtni strani. Konec etiketne role je viden preko optičnega signala. Polno elektronsko procesorsko krmiljenje omogoča zvezno fino nastavitve tiskalnih pozicij. Po odtisu se etikete lahko navijejo ali pa s pomočjo elektronske strižne naprave odstrižejo.

DAT 2 DS 1

Glavni del naprave je mikroprocesorsko krmiljen računalnik, ki deluje preko pisalne tastature. V računalniku je integriran zaslon, tako sledi vnos podatkov v obliki dialoga z ekranom. Možnost vnosa je 16 vrstic po 64 znakov, možni so sprotni popravki. Kapaciteta delovnega spomina je 48 K bytov, disketna enota je vgrajena v ohišje. Obstaja

DAT 2 DS 1

tudi možnost priključevanja nadaljnjih disketnih enot. Spominska kapaciteta je 175 K bytov na disketo. Na računalnik se lahko priključita dva tiskarska stroja v stand-by (daljinsko urejanje) in stand-alone (samostojno na delovnem mestu). Med postopkom tiskanja je mogoče vnašati že nove podatke za drugo vrsto etiket.

ELTEX 5000

Ta model pomeni najbolj tehnološko in procesorsko izpolnjeno kombinacijo računalnika s tiskarskim strojem. Aparat izpolnjuje vse zahteve, postavljene v moderno označevalno-tiskalno sistem v svetu.

Podatki se vnašajo preko numerične tastature (črk) in funkcijskih tipk (to so s programom določene konstante n.p.r. datum, surov. sestava, skrčenje ipd.) ter z oddvojeno numerično tastaturo (številke). Format in izgled etikete se lahko posredno predstavi na zelenem zaslonu, tako da ima operater pomoč pri vnašanju in oblikovanju

1. del,

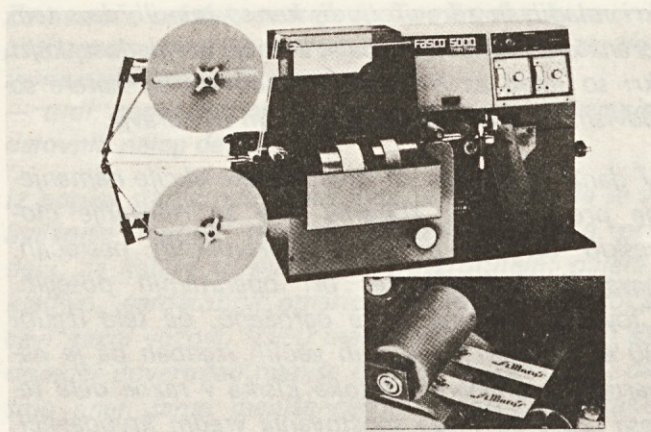

2. del Eltex 5000

podatkov. Interni spomin ima kapaciteto 16 K bytov med vnašanjem teksta pa se lahko sočasno tiska druga etiketa. Tiskanje se vrši s tiskalnikom na tiskarskem stroju z različnimi zmogljivostmi – matrični: od 90 do 500 vrst na minuto, linijski: od 1200 do 4000 vrst na minuto.

Dodatno je montirana naprava za rezanje ali rolanje etiket. Tiska se lahko različne širine papirja od 50–270 mm, z veliko ali malo pisavo, v 6 pisalnih tipih; hitrost pisalnika je 160 znakov na sekundo. Ta način tiskanja omogoča tudi ojačano močnejše tiskanje za poudarek teksta (pomembnejši podatki).

Preko naprave za vnos podatkov je možno sočasno krmiliti več tiskalnikov, tako da z eno delovno operacijo lahko sočasno tiskamo etikete, kontrolne listke in spremne kontrolne listke za kartone. To so glavne značilnosti elektronsko računalniško vodenih tiskalnikov, predstavljeni pa so bili (v manjšini) tudi mehanski tiskarski stroji. Bistvenih novosti pri njih sicer ni, omenim lahko le stroje, ki kažejo na napredek tiskalno označevalnih strojev: Fasco 1000, Fasco 2000, Fasco 5000.

Fasco 5000

Obstaja možnost obojestranskega tiskanja etiket ali listkov, za pomik etikete ni potrebno perforacije ali barvne označitve, možna je uporaba tiskanja do 3 barv istočasno preko tiskarskega traku. Nastavitve različnih etiketnih formatov je hitra in enostavna, možno je rezanje etiket ali navijanje na rolo. Fasco 5000 zmore dve etiketni tračni progi in tako istočasno dobimo dvojno število etiket. Kapacitete teh strojev so od 145 do 300 kosov etiket na minuto.

Zaključek

Na sejmu ITMA 83 v Milanu proizvajalci napovedujejo predstavitev še enostavnejših priprav in naprav za tiskanje oz. označevanje tekstila v cenejših izvedbah. Za kakšno vrsto teh strojev pa se bomo v bodoče pri nabavi odločali (mehanske ali računalniško programirane), pa je seveda predvsem odvisno od cene in možnosti uvoza, šele nato sledijo najnovejša dognanja tehnike.

(Prevedeno iz *Bekleidung + Wasche*). Prevedla, obdelala in priredila Anka Hubad.

ŠUŠTAR Joži

Darovanje krvi jim je „prešlo v kri“

Kri, ta pomembna rdeča tekočina, ki je sestavljena iz milijonov rdečih in belih krvničk, ki nam prenašajo kisik v tkiva ter odnašajo odpadne snovi, ki se pojavljajo pri notranjem izgorevanju ter nas brani-

jo pred vsemogočimi okužbami iz našega ozračja, je življenjskega pomena za vsa živa bitja. Ker ima kri mnogo pomembnih nalog v našem telesu, je le-ta največkrat kazalec našega zdravja in dobrega počutja. Če imamo dobro kri, se nam ob poškodbah krvavitev hitro ustavi, kar je znak zdravja, saj je v njej dovolj sestavin za strjevanje. Kri, ki jo poganja srce, nam s svojim hitrim obtokom ohranja telesno toploto, ki je tako značilna za mlado in prebujajočo se telo, zato ni iz trte izvit pregovor, da mladim kri „v žepu vre“. Kolikor starejši je telo, tem počasnejši je pretok in temu sledi ohlajitev telesa. V davnih časih so starim ljudem dajali

kri mladih in zdravih ljudi, ker so menili, da s tem prenašajo lastnosti značaja, zdravje in mladost, kajti kri so imeli za življenjsko tekočino, od katere so odvisni sposobnost, moč, pogum in zdravje.

V današnjem času so krvodajalske akcije namenjene predvsem za zbiranje krvi za reševanje človeških življenj ob težkih prometnih nesrečah, nevarnih boleznih ter pri operativnih posegih. Človeško življenje je že ogroženo, če telo izgubi 30 % krvi, pri nadaljnjih večjih izgubah pa je nevarnost prenehanja dotoka kisika v razne dele telesa. Zato so vsega spoštovanja vredni krvodajalci, ki so že večkrat darovali svojo kri. Ko sem nekoč pobrskala po arhivu sindikata, sem med drugim našla tudi spiske naših krvodajalcev in krvodajalk. Med njimi sem opazila imena delavk iz vseh delovnih enot, ki se redno ali občasno pojavljajo na spiskih. Presenečena sem bila nad delavkami v tkalnici, ki so kljub napornemu delu darovale svojo kri po 10, 15 in tudi 20-krat. Zato sem se najprej nemnila, da obiščem nekaj delavk prav v tej delovni enoti. Za tkalskim strojem sem pri delu zmotila tov. Škerjanc Slavko, ki se je pogovoru rada odzvala. V pogovoru v garderobi mi je povedala, da je od leta 1974 dalje že enajstkrat darovala kri. Pravi, da je kri vedno rada dala, saj pri tem ne občuti slabosti, na posebne pozive pa jo večših da tudi dvakrat na leto. V času najinega pogovora so prišli v garderobo še nekateri delavci in ko sem jih povprašala, če je med njimi kakšen krvodajalec, mi je tov. Sovinšek Janez povedal, da je prav tako že enajstič dal kri. Kot 18 letni fant je prvič daroval kri za vietnamske vojake, ki so se takrat zdravili v naši domovini. Nekaj let je prekinil z darovanjem krvi, zadnje čas pa jo po potrebi daruje tudi dvakrat na leto. Tudi njegova žena je že velikokrat darovala kri, odkar pa je postala mati, je z darovanjem prekinila. Tov. Janez je dejal, da zelo rad daruje kri, saj je prijeten občutek, če lahko komu pomagaš. V nadaljnjem razgovoru sta mi sogovornika še povedala, da je na krvodajalskih akcijah vedno zelo prijetno, da s sodelavci nato tudi kje malo posedijo in si „privežejo“ dušo. Dobro se še spominjata, ko so nekoč tako po „nočnem šihu“ odšli v Ljubljano na odvzem krvi. Po opravljeni akciji so se odpeljali v Portorož na kavo, zvečer pa je bilo že spet treba poprijeti za delo v tkalnici. Oba pravita, da bosta tudi v bodoče še darovala kri, dokler jima bo zdravje to dopuščalo.

Ob razgovoru v garderobi sem med vrati zagledala postavnega in močnega fanta Marjana iz tkalnice in povprašala sem ga, če je tudi on krvodajalec. Odgovoril mi je, da je sicer enkrat daroval kri, zaradi slabosti pa so mu jo uspeli odvzeti smo 1 dcl. Od takrat dalje ni več poizkušal z darovanjem krvi.

Moji sogovorniki so mi povedali, da je v tkalnici veliko krvodajalcev, ki so že večkrat dali kri. Povedali so mi več imen in ko sem jih iskala po tkalnici, sem trenutno uspela dobiti le enega izmed njih, Rogač Karla.

Ta mladi črnolasi fant mi je povedal, da je tudi on že enajstkrat daroval kri. Zelo sem se začudila, saj sem na hitro izračunala, da je moral začeti z dajanjem krvi že pri 14 letih. Nasmehnil se je in mi pojasnil, da je zaradi izredno dobre krvi krvodajalec dvakrat letno, poleg tega pa večkrat pozvan kot dajalec krvi za srčne operacije. Svoje humano dejanje je prvič storil v vojski in od takrat dalje je redni obiskovalec ljubljanskega Zavoda za transfuzijo. Povedal mi je, da se je pri vojakihi ranil v nogo in ker niso imeli na zalogi krvi za transfuzijo so ga zdravili z antibiotiki. Takrat, pravi Karel, sem se odločil, da bom postal krvodajalec. Svojo prostovoljno nalogo rad opravlja in pravi, da bo daroval kri, dokler bo zdrav. Kri mu odvzamejo vsako leto maja in decembra, to je skupaj 8 dcl letno, kar je vredno občudovanja.

Karel mi je še povedal, da je zaradi svojih dejanj že slišal opazko, da daje kri samo zaradi prostih dni. „Vendar ni tako, kri rad dajem in kadar čas tako nanese, da varujem doma tudi otroka, moram še preje preskrbeti varstvo zanj in vsega tega ne počnem samo zaradi prostega dne.“

Pri mojem nadaljnjem obhodu sem naletela na krvodajalca Golob Lojzeta in Frantar Borisa, ki sta kri darovala že 18 krat. Pravita, da to ni nič posebnega. Kri darujeta vsako leto poleg tega pa se odzoveta še na posebne pozive, zlasti če je predvidena srčna operacija. Tudi naš Bine je med veterani. Pravi, da je kri dal že tolikokrat, da se več točno ne spomni, se pa že približuje številki 20 in tako mu je darovanje krvi že „prešlo v kri“.

Ko sem ob mojem razgovoru vpraševala krvodajalce, ali so za svoja humana dejanja dobili kakšno priznanje, so mi vsi odgovorili, da so bili enkrat pred mnogimi leti pozvani na častno podelitev značk, ki je bila v mali dvorani Kino-Dom v Kamniku, drugih priznanj pa niso dobili. Je že tako, da s priznanji vedno radi skoparimo. Občudujem požrtvovalne krvodajalce, ker sem tudi sama nekoč dajala kri, vendar pa sem zaradi slabosti ob odvzemu prenehala s tem. Ti pogumni ljudje pa svoje delo nadaljujejo in s tem rešujejo življenja in preprečijo marsikatero življenjsko tragedijo. Življenje jim je podarilo zdravje in humanost in vse to darujejo in prelivajo naprej in prenekateri neznani nekdanji bolnik jim bo hvaležen do konca življenja, ki mu ga je rešila njihova kri.

Skrb za zmanjševanje nesreč

S tem zapisom bi želel prikazati, kako so se gibale nesreče pri delu v DO Svilanit v zadnjih petih letih ter kakšno je stanje na tem področju v letu 1983.

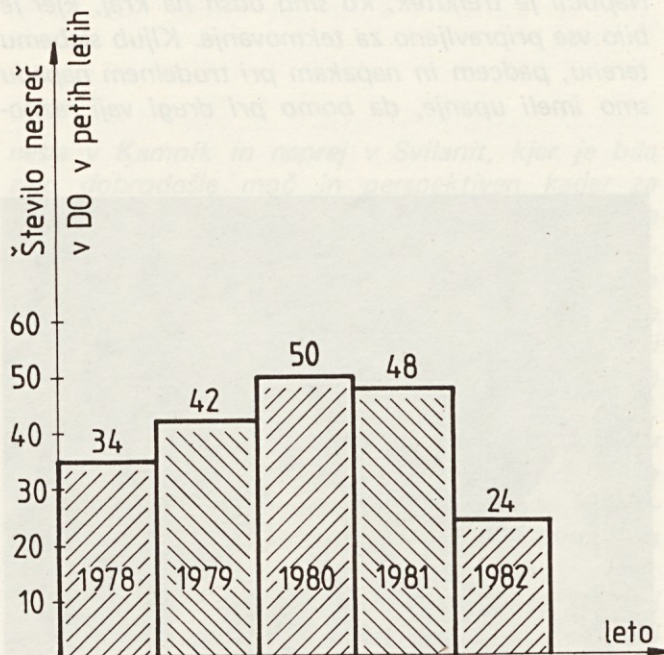
Najprej pa še nekaj o tem, kaj je nesreča pri delu. Pojem nesreče pri delu v zakonu in predpisih o varstvu pri delu, v delovni, zdravstveni, socialni in drugi zakonodaji je povzet po 17. členu Zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Ur. list SFRJ ? t. 35/72) po katerem je nesreča pri delu vsaka poškodba zavarovanca, ki je posledica neposrednega ali kratkotrajnega mehničnega, fizikalnega ali kemičnega učinka, kot tudi poškodba, ki je posledica hitre spremembe položaja telesa, nenadne obremenitve telesa ali kakšnega drugega nenadnega fiziološkega stanja organizma če je taka poškodba v zvezi z oprav-

ljanjem dela na določenem delovnem mestu ali z delom oz. dejavnostjo, na podlagi katere ima poškodovanec lastnost zavarovanca v smislu zakona.

Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, ki se pripeti zavarovancu na redni poti od stanovanja do delovne organizacije in nazaj, ter – tudi, kadar delavec izpolnjuje ukaz za izvrševanje delovnih nalog delodajalca.

Iz popisa stanja nesreč pri delu je zaslediti, da se v Svilanitu najbolj pogosto pripetijo nesreče pri delu, za katere so materialni povzročitelji: paleta, kladivo, garderobna omarica, snovalni valj, vroče cevi, razni vozovi. Vsi ti materialni povzročitelji so dosedaj povzročali manjše nesreče. Kljub temu, da smo imeli samo manjše nesreče, smo zaradi take odsotnosti z dela v letu 1982 izgubili 3688 ur. Pri tem moram omeniti, da je bilo leto 1982 zelo uspešno s področja varnega dela, kar je tudi razvidno iz primerjalnega diagrama, ki prikazuje nesreče pri delu v razdobju petih let.

Prikaz gibanja števila nesreč pri delu v petletnem obdobju

V letu 1983 smo imeli do četrtega meseca 20 nesreč pri delu. Vse nesreče pri delu so bile lažjega značaja. Materialni povzročitelji pa so bili snovalni valj, garderobna omarica, vroča cev, deska, voz, osebno kolo, stopnica, avto. Iz analize je razvidno, da kljub temu, da je število nesreč zelo veliko v primerjavi z letom 1982, smo zaradi teh izgubili samo 1200 delovnih ur, kar je skoraj polovica manj napram številu izgubljenih ur v letu 1982.

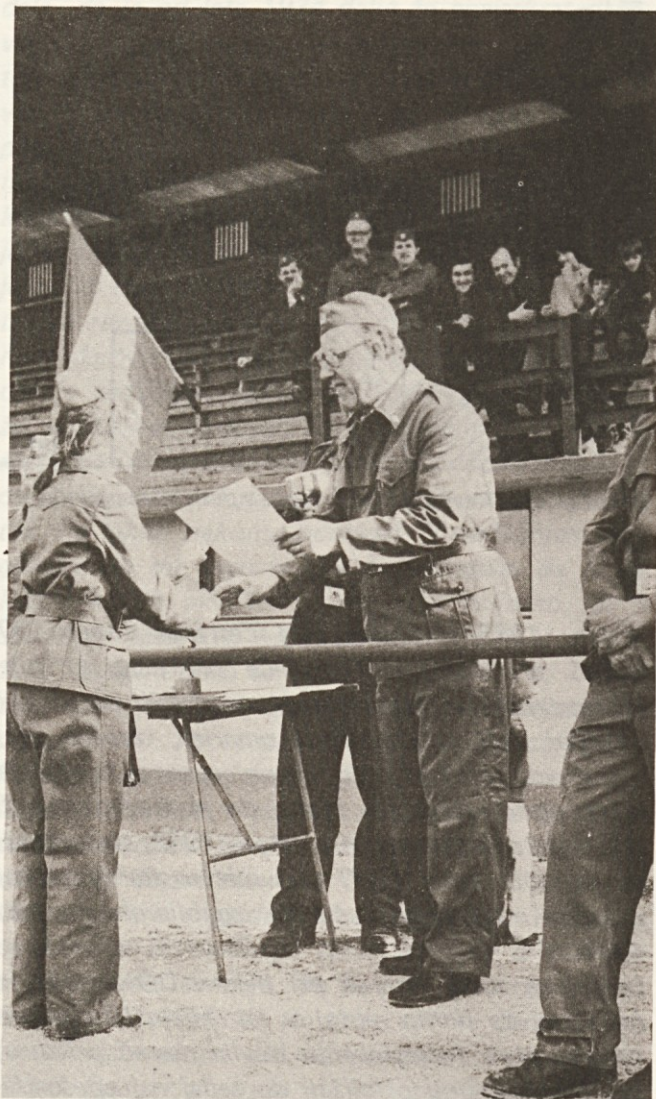
Iz popisa stanja nesreč pri delu v DO Svilanit je razvidno, da bomo morali v letošnjem letu posvetiti vso skrb zmanjševanju števila nesreč pri delu, da bi se čimbolj približali do sedaj najuspešnejšemu letu 1982.

Uspeh IGD Svilanit

Sestavni del letnega programa dela gasilcev in gasilk Svilanita so vaje in tekmovanja. Pred dnevi smo se udeležili občinskega tekmovanja, ki je bilo za nas izredno uspešno.

Čeprav je bilo tistega dne jutro deževno, smo se zbrali na hipodromu v Komendi. Zvoki lepih melodij iz ozvočenja na hipodromu so nam pomagali premagovati strah pred tekmovanjem in nas bodrili. Za jedačo in pijačo je bilo poskrbljeno, tako da lačni in žejni nismo ostali.

Napočil je trenutek, ko smo odšli na kraj, kjer je bilo vse pripravljeno za tekmovanje. Kljub slabemu terenu, padcem in napakam pri trodelnem napadu smo imeli upanje, da bomo pri drugi vaji razno-

Pridružujemo se čestitkam

ternosti nadoknadili izgubljene sekunde, točke in to nam je v resnici tudi supelo. Veliko nam je pomagalo tudi vneto spodbujanje tovariša sekretarja in varnostnega inženirja.

Po končanem tekmovanju smo odšli na tribune zaradi slabega vremena, kjer smo počakali na razglasitev.

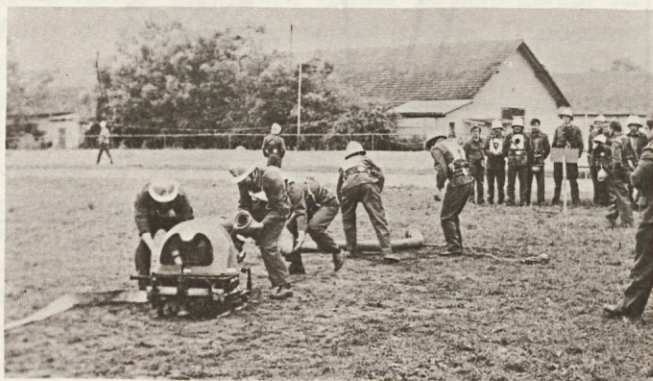
Napočil je trenutek razglasitve. Poveljujoči nas je postrojil po desetinah. Nestrpno smo prisluhnili rezultatom. Ko je poveljnik Občinske gasilske zveze Kamnik prebral, da je ženska desetica Svilanita dosegla prvo mesto, so naše gasilke v stroju z velikim veseljem vzklikale in se objele. Ko je desetarka prinesla pokal in diplomo, so jo gasilke dvignile v zrak. Seveda je bil to pravi trenutek za slavlje. Prvi je napolnil pokal tovariš sekretar z dobro kapljico. Iz pokala so pile najprej zmagovalke in ponudile požirek za dobro voljo tudi vodstvu Občinske gasilske zveze.

Nasmejane zmagovalke

Naslednjega dne se je tekmovanja udeležila tudi moška desetica in dosegla drugo mesto. Tudi tega uspeha smo bili zelo veseli.

Za vse te dosežke, naj si bo ženske desetine ali moške desetine, za njihov trud in požrtvovalnost se zahvaljujem in želim, da bi v naprej bolj složni in s še večjim veseljem prihajali na vaje in dosegali tudi v bodočnosti tako dobre rezultate. K sodelo-

Naši fantje — spretno in urno

vanju vabim ostale člane in članice kolektiva, da se nam pridružijo in sodelujejo z nami.

Zahvaljujem se tudi obratovodju in mojstrom v DE konfekciji za tako veliko razumevanje, ker so dovolili, da so lahko gasilke prihajale na vaje, saj je iz te enote kar 8 gasilk, ki jim pomagata še dve iz TOZD SVILA. Za moško desetino pa velja pohvala obratovodju in mojstru iz enote vzdrževanja in energetike.

Prav bi bilo, da bi temu zgledu sledili tudi ostali obratovodje in mojstri. Morali bi omogočiti delavcem in delavkam prihajanje na vaje ter jih tako poskušali pridobiti za našo organizacijo. Požarna ogroženost je velika v vseh delovnih enotah. Težko je imeti vaje, če člani ne prihajajo na vaje ob določenem času, saj nepopolna desetina ne more vršiti vaj ter tako onemogočajo vajo še tistim, ki na vaje prihajajo.

HRIBOVŠEK Marinka

Predstavljamo vam Jožico

DOBITNICO SREBRNEGA ZNAKA SINDIKATA SLOVENIJE

Nisem sigurna, da mi bo predstavitev osebe, ki jo sicer poznamo, saj dela v naši sredini, uspela in to iz razloga, ker tako delovnega človeka sicer lahko v grobem prikažeš, rado pa se dogodi, da ravno tako vsestransko vključujoče osebe res ne znamo predstaviti, kot to sicer zasluži. Upam, da zaradi eventuelnega takega spodrsllaja ne bo prehude zamere niti pri njej sami, niti pri ostalih članih kolektiva. Vem, da takim „neprofesionalnim piscem“ kot sem jaz le malo pogledajo skozi prste, kot radi rečemo, če ni vse tako, kot naj bi bilo.

Predstavljamo vam JOŽICO JEGLIČ, sedaj zaposleno v TOZD Svila, v delovni organizaciji Svilanit pa dela že 15 let, trenutno je tudi predsednica naše najširše organizacije delavcev — to je SINDIKATA.

Pa začnimo od začetka. Jožica se je rodila 1951. leta. Do prihoda v Svilanit je živela pri starših v Lučah v Gornji Savinjski dolini. Jožica ima še dva mlajša brata, starša pa sta bila zaposlena. Kljub temu življenje ni bilo rožnato in Jožica, najstarejša izmed otrok je želela razbremeniti skrbi staršem, zato si je takoj po končani osnovni šoli iskala delo. Meseca septembra leta 1968. jo je pot za-

Pokazne gasilske vaje so sestavni del požarno varstvene preventive. Letos smo imeli te že 6 krat. Delavce smo poučili o delovanju in aktiviranju aparatov ter načinu gašenja. Vsak posameznik je tudi praktično poskusil s to vajo.

Kako potrebno je to poučevanje se najbolj odraža v tkalnici frotirja, kjer največkrat pride do začetnega požara na tkal-skem stroju. Samo letos je prišlo že dvakrat do požara, a nas je hitra intervencija, znanje in sposobnost delavcev v tej enoti rešila večjega požara, ki bi imel lahko katastrofalne posledice za naš celotni kolektiv.

Zahvaljujemo se njihovi spretni in učinkoviti intervenciji ter si istočasno želimo, da bi imeli čim več posnemovalcev!

Te težave so nas spremljale tudi pri letošnjih vajah. Celo tik pred tekmovanjem obratovodje niso dovolili nekaterim članom, da bi se udeležili vaj. Komentar je odveč!

Na pomoč!

nesla v Kamnik in naprej v Svilanit, kjer je bila zelo dobrodošla moč in perspektiven kader za tkalnico. Zaradi svoje mladosti v nočni izmeni še ni smela delati in je zato najprej vršila delo v šival-nici. Ko je postala polnoletna — osemnajstletna mladenka je morala na delo v previjalnico, kjer se je morala takoj vključiti tudi v nočno delo. Zaradi potreb po tkalkah je bila razporejena še na dela in naloge tkalke frotirja, kjer je delala do 1973. leta, ko je morala po treh letih iz zdravstvenih razlogov iz TOZD-a Frotir v TOZD Svilo. Od takrat dalje dela v Svili, v glavnem na krojenju kravat in drugih artiklov, vmes pa je po potrebi nadomeščala odsotne delavke, kjer je bilo pač potrebno.

Jožica dela-aktivno v sindikatu že več let. Najprej je bila predsednik IO OOS TOZD Svila, od lani dalje pa poleg dela vrši še funkcijo PREDSEDNI-CE KONFERENCE SINDIKATA SVILANIT.

Povedala mi je, da občuti med delom predsednice IO OOS TOZD in predsednice Konference sindika-ta veliko razliko. Kot predsednik IO OOS je imela le nekoga, na katerega se je lahko obrnila, sedaj, ko pa vodi Konferenco sindikata, mora dajati drugim svoje predloge odločitev. S tem čuti večjo odgovornost za celotno delo sindikata v delovni organizaciji in večkrat nastopa še zunaj delovne organizacije. Funkcija predsednice sindikata ji vzame več časa kot prejšnja funkcija v izvršnem odboru, ko so se naloge lahko prenesle še na dru-ge člane. Tu pa včasih sama razmišlja, kaj in kako narediti, da bi bila zadovoljna z opravljenim de-lom.

Sama ugotavlja in tudi mi ji radi verjamemo, da je to dosti odgovorna funkcija za žensko. Sodelovati je potrebno zunaj in znotraj podjetja, saj drugače zaostaneš za dogodki in ne veš za razlike, ki obstajajo med posameznimi delovnimi organizacijami.

Povprašala sem jo, katere probleme je kot predsednica konference le uspela rešiti. Zaupala je, da so najtežje rešljivi taki problemi, ki se tičejo izključno delavcev, socialni problemi, pomoči, premestitve iz določenih del na druga dela, saj to zelo vpliva na ljudi in iščejo oporo pri sindikatu, po drugi strani pa si vezan na odločitve za dober uspeh v delovni organizaciji. Tudi pri dajanju pomoči nikdar ne moreš izdelati takih kriterijev, da bi to pomoč dobil res le tisti, ki jo je najbolj potreben.

Z mislimi je pohitela nazaj v čas 10. Kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ko je bilo tudi za našo delovno organizacijo in zanj več dela. Izbrana je bila za delegatko na tem kongresu. Bili smo nosilci razprave v občini Kamnik s temo „Vključevanje samoupravnih organov in delovanje teh, povezava, uresničevanje Zakona o združenem delu in samoupravljanje“. To je bila dosti široka in težka tema, ki je zahtevala veliko dela. Tudi naprej smo temo uspešno prenesli in jo izpostavili na samem kongresu ter zapisali v kongresne listine, tudi kar ni bilo prav.

Delovna organizacija Svilanit je bila od Republiškega odbora sindikata tekstilne in usnjarske industrije izbrana za zasledovanje aktivnosti ob zaključnem računu za leto 1982. in rezultatov poslovanja. Ocena našega delovanja je bila dokaj pozitivna, razen nekih malenkosti, ki nam jih priporočajo, da bi jih skušali odpraviti.

Jožica med drugim deluje tudi v Odboru za mednarodne odnose pri občinskem sindikalnem svetu, kar je zanj posebno težka naloga, saj se težko vključuje v mednarodno ekonomsko situacijo, vendar so kljub temu stališča sindikata pri teh nalogah dosti prisotna. Na splošno pa meni, da preveč govorimo in pokažemo premalo konkretnega dela in rezultatov.

Kako vsklajuje naloge predsednice Konference sindikata in poslanstva matere in žene v družini, sem jo vprašala.

Dejala je, da je potrebno veliko delati in imeti voljo do dela. K sreči je sin že večji in tudi mož razume njeno pogosto odsotnost. Jožica se zaveda, da mora naloge izvršiti, da je to sedaj njena dolžnost, kar je prevzela mora tudi izpeljati do konca. K sreči oddaljenost doma za delo v sindikatu ni problematična, saj stanuje blizu tovarne in tudi do občinskih sindikalnih organov nima tako daleč. V delovni organizaciji dobi pomoč s strani strokovnih delavcev, če jo potrebuje. Včasih občuti nenaklonjenost svojih sodelavcev, ker mora zaradi svoje funkcije večkrat na teren po delovni organizaciji ali pa je odsotna zaradi sestankov, sklicanih v delovni organizaciji ali izven nje. Sodelavci smatrajo, da si naenkrat zanje drugačen in to Jožico moti. Verjetno se vsi ne zavedajo, da te sprejete dolžnosti od delavca zahtevajo več dela in več sodelovanja.

Katere naloge bi bilo potrebno v prihodnje še rešiti, se je glasilo naslednje vprašanje.

Teh nalog je ogromno, vendar ne uspemo vseh realizirati. Zelo pomembna naloga sindikata je dejansko nagrajevanje po delu. V Svilanitu želimo spraviti nagrajevanje na tak nivo, da bi bilo to res ustrezno. Na tem se sicer dela, vednar pa delo prepočasi poteka. Pri primerjavah osebnih dohodkov ugotavljamo tako na nivoju tekstilne branže in občine, da smo še kar na dosti visokem nivoju in smo zaradi tega lahko zadovoljni. Res pa je nekaj delovnih mest takih, ki bi jih bilo potrebno pregledati, da bi bil delavec plačan po svojem delu in da pri tem ne podtikamo lažne solidarnosti. Ne smemo dovoliti, da tisti, ki ne dela, dobi več kot tisti, ki se trudi čimveč ustvariti, pa naj bo to na normiranih ali drugih delih v proizvodnji ali tudi v administraciji. Nagrajevanje po delu naj bi upoštevalo tudi to, kdo je pripravljen delati, kako dela in s tem bi lahko prišli do zaključka, da lenuhi nimajo prostora v naši družbi. To je že dalj časa čutiti in je zato potrebno k temu pristopiti, ne samo v Svilanitu, tudi zunaj, naj si bo v občini, republiki in naprej je veliko tega in zato tudi standard pada.

Stabilizacija. Glavno breme stabilizacije nosijo delavci v združenem delu. Vse, kar se dodatno sprejema, se največkrat naloži združenemu delu, saj smo na eni strani omejeni z uvozom, po drugi strani moramo pa še več izvoziti in se vključevati v mednarodno delitev dela. Nekateri v naši družbi bi morali spoznati, da kdor devize zasluži, naj z njimi v pretežni meri tudi razpolaga. Novi oktrobrski ukrepi, stabilizacija, zadržki okrog nabave statev za tekstilno industrijo niso vzpodbudni. Tekstilna industrija je toliko specifična, da bi jo bilo potrebno posvetiti več pozornosti, saj vemo, da imamo v glavnem že stare stroje in če tega parka ne bomo obnavljali, potem tudi ne bomo konkurenčni na zunanjem trgu. Tej panogi bi morali dati bolj proste roke pri nabavi opreme, surovin in repromaterialov, drugače v bodoče ne bo dela. Na vseh forumih je o tem dosti govora, vendar ni pravih učinkov. Tekstilna industrija naj bi bila, čeprav smo jo dosedaj bolj zadaj puščali in je praktično v veliki meri odvisna od uvoza, bolj cenjena, saj se je kljub težavam pokrivala, predvsem z dobrim gospodarjenjem. Nesprejemljiva pa je situacija, da moraš nakupe doma še devizno pokrivati ali celo preplačevati, da se proizvodnja normalno odvija. To so pač problemi našydržbe in če tega ne bo spoznala, bodo še večje težave kot so.

Izboljšati bi bilo potrebno kvaliteto samoupravljanja. Po njenem je ta kvaliteta zelo padla in tudi zaradi gospodarske situacije ljudje postajajo nezaupljivi do našega sistema in samoupravljanja. Tudi pomanjkanje osnovnih stvari na delavca zelo negativno vpliva. Tako je potrebno, da v sindikatu naredimo vse, da izboljšamo kvaliteto samoupravljanja na tako višino, ki bi bila primerna v tem času. Veliko sprotnih nalog vsklajujemo z drugimi v republiki in Jugoslaviji kot celoti. Sindikat je tista organizacija, ki se ukvarja z vsemi mogočimi problemi, kar se tiče gospodarjenja in vseh ostalih

težav. Zavedamo se, da je sindikat družbenopolitična organizacija, ki sedaj deluje na drug način kot pred časom. Mnogi si predstavljajo, da je sindikat samo za nabavo materialnih dobrin, ki so bile aktualne še zlasti po vojni. To mišljenje bi morali spremeniti.

Verjetno pa bodo prišli še časi, ko bo moral sindikat poskrbeti za take stvari, čeprav v drugi obliki. Delavci čutijo le bolj tisto delo organizacije, kadar od nje kaj dobe, ne čutijo toliko političnega delovanja, ki pa je vedno bolj pomembno za delavca, prenašanje stališč v tovarno ali izven nje. Vsak nima vpogleda v to in delo primerjajo z delovanjem v drugih deželah, ki se razlikujejo po družbeni ureditvi in vlogi države. Če se s tem ne ukvarjaš aktivno je težko delati. Tudi sama včasih ni vedela, kaj sprejemamo oziroma se ni zavedala dejstev sprejetih odločitev. Predstavljala si je, da je z opravljanjem zadane funkcije manj dela in manj težav, mora pa priznati, da ji je bil tov. Bine v veliko pomoč in je še vedno pripravljen pomagati. Pri delavcih so pomembne stvari, ko so dvig osebnih dohodkov, delitev dobička... Ko se je delavcem delil zadnji dobiček, je sindikat predlagal, da se poveča izplačilo fiksnega zneska vsem iz 2.000,00 na 3.000,00 din, s čemer so bili zaposleni zadovoljni. Zadovoljni so tudi z dobro organiziranim izletom, ko se zberejo v veselo družčino in če nudiš nabavo kakšnih artiklov ceneje kot v trgovini, n.pr. za lanske pršut je bil precej velik odziv. Čeprav je to postransko delo sindikata so bili ljudje zadovoljni. Ugotavljamo, da se kaže njihovo zadovoljstvo zlasti ob materialnih dobrinah. Morda živimo v takem času? S tem dajo čutiti, kaj naj poleg prvenstvenega dela še dela sindikat. Ugotavljamo, da se precej močno vračamo na čas cenejšega nudenja materialnih dobrin, kar poudarjajo tudi na nivoju občine in republike, da je potrebno delavcem nuditi cenejšo nabavo določenih artiklov ali nakup takih artiklov, ki jih v trgovini ne more dobiti, vendar v takih primerih tudi sindikatu ne uspe preskrbeti delavcem tisto, kar v trgovini pogrešajo.

Zanimalo me je tudi njeno mišljenje glede stanja zaposlenosti znotraj delovne organizacije. Tov. Jožica ugotavlja, da je znotraj Svilanita v glavnem to sproti urejeno, eventuelne probleme uspešno rešujemo. Kdor iz zdravstvenih razlogov določene dela ne more več opravljati, se skuša poiskati zanj tako delo, da ga potem lahko opravlja. Poskrbljeno je za dopustovanje tako, da ima možnost letovanja skoraj vsak, ki je v Svilanitu. Dobro urejena stanovanjska politika omogoča s kreditiranjem nakup stanovanja ali gradnjo hiše in tudi stanovanja, ki jih delovna organizacija kupi, so razdeljena po enotnem pravilnem postopku.

V minulih letih je bilo v delovni organizaciji veliko narejenega tudi v okviru družbene prehrane, saj imamo dobro malico za 5 dinarski prispevek, kljub temu smo včasih še nezadovoljni. Kar radi pozabljam na čas, ko je bila naša malica kos kruha in nekaj dekagramov paštete zavite v papir. Res pa

je, da bi si lahko več privoščili če bi v ta namen več odvajali. Mislim pa, da je delovna organizacija v tej smeri dosti naredila.

Tudi delovni pogoji se spreminjajo. V teh 15-letih, kar je Jožica v Svilanitu, je zgrajena moderna tovarna z dobrimi delovnimi pogoji. Mogoče se kdo s tem niti ne bo strinjal, ve pa, da je bil pri tem narejen velik korak naprej in da smo lahko zadovoljni. Prav bi bilo, da bi še večkrat pogledali kakšno tovarno izven Svilanita. Kot predsednica sindikata ima pogosto možnost pogovora z drugimi predsedniki, ne samo v občini, ampak tudi na širšem terenu in po primerjavi ugotavlja, da je marsikje še težje in tudi delo se odvija v težjih delovnih pogojih kot v Svilanitu. Po vseh teh primerjavah lahko ugotovimo, da so za sedaj pri nas razmere še kar v redu.

Glede medsebojnih odnosov delavcev v delovni organizaciji Jožica ugotavlja, da se čutijo razlike med TOZD-oma, kar ni prav, saj smo delavci za isto ogražo, upajm, tudi z istimi cilji, ne glede nato, ali delamo v proizvodnji ali v skupnih službah. Premalo se poznamo in premalo znamo prisluhniti težavam enih in drugih. Tudi delegati v samoupravnih organih bi včasih morali drugače gledati na določene zadeve. Delavci bi si morali med sabo bolj pomagati, s čemer bi začutili tisto povezanost med seboj, ki pa je vse prevečkrat gledana s „preozkim“ daljnogledom, kar se opazi še posebno pri delitvi osebnih dohodkov ali drugih stvarih. Če delavec ali delegat nastopi zunaj delovne organizacije vsak pravi, da je iz Svilanita in ne iz TOZD-a Frovir, Svile ali skupnih služb in bi bilo prav, da bi se tako vedli tudi znotraj delovne organizacije. Resnica pa je precej drugačna. Znotraj delovne organizacije so vsake „malenkosti“ bolj izpostavljene, prenašajo se določene izkrivljene informacije, ukrepi niso vedno najboljši, zato tudi včasih nastale ovire težko premagujemo.

Jožica je letos 1. maja v Kamniški Bistrici, na srečanju delavcev Kamniške občine, prejela za dosedanje delo SREBRNI ZNAK SINDIKATOV SLOVENIJE. Postavila sem ji vprašanje: „Kaj ji to priznanje pomeni“?

Malo je bila v zadregi in iskla ustrezne besede ter nadaljevala. Priznanje ji veliko pomeni in misli, da je za tako priznanje še premalo naredila. Vsekakor pa je prepričana, da mora to priznanje deliti z ostalimi, ki v sindikatu delajo in ji pomagajo, saj velja tako priznanje tudi celotni delovni organizaciji, dasiravno ga je prejela sama in težko reče, da je njena osebna zasluga pri tem tako velika. Sama ugotavljam, da je tov. Jožica v besedah skromna in v dejanjih široka.

Na koncu mi je zaupala še svoje želje za naprej: želi si in skušala bo svoj mandat čimbolj uspešno pripeljati do konca, želi, da bi bilo gospodarsko stanje tovarne zadovoljivo, da v tem času, pa tudi še kasneje, ne bi prišlo do kakšnih hujših sprememb, kot je brezposelnost, da bi sedanje breme uspeli rešiti na kar najustreznejši način znotraj

tovarne, kot tudi zunaj širše družbene skupnosti. Sebi in drugim želi zdravja, saj je to najpoglavnejši razlog za zadovoljstvo pri delu in sprejemanju še drugih družbenih obveznosti. Ugotavlja še, da je med nami premalo takih, ki so pripravljene sprejeti in voditi določene funkcije. Pri tem je premalo načrtnega dela in premalo zavesti med zaposlenimi. Vsak bi moral poskusiti z delovanjem v kakšni organizaciji, ker kritizirati delo drugih je lahko, sebe pa pri tem premalo vidimo.

Kljub maloštevilnim in nerodno postavljenim vprašanjem nam je Jožica veliko povedala, pa vendar je

to le del vsega tistega, s čemer se srečuje kot delavka vseh osem ur dnevno in kot sindikalna funkcionarka v svoji mandatni dobi. Za uspešno in vsestransko delovanje v sindikalni organizaciji je prejela priznanje „Srebrni znak sindikata Slovenije“, za kar ji vsi iskreno čestitamo in ji želimo, da bi še naprej tako uspešno vodila našo najmnogičnejšo delavsko organizacijo kot je SINDIKAT. Želimo ji, da bi se ji uresničila tudi njena osebna želja glede zdravja in dobrega počutja med sodelavci v Svilanitu in doma v krogu svoje družine.

SKAMEN Ivana

Jaz pa pojdem na Gorenjsko . . .

Šment, pa res drži tisto o jutranjem prebujanju z „levo nogo“, saj me tudi čudovito sončno jutro ni moglo spraviti v dobro voljo. Krmežljivo sem jo mahala proti Svilanitu, jeza na budilko, ki me je tega jutra pustila na cedilu, pa me je zvesto spremljala vso pot. Vročično sem si prizadevala priklicati „pameten“ izgovor, ki bi me opravičil 25-minutne zamude. Čeprav sem si želela v goste gorenjskim lepotam, me je vendarle imelo, da bi jo kot zajec, ucvrla nazaj proti domu. Prazno tovarniško dvorišče mi je že od daleč naznanjalo, da sta avtobusa s sindikalnimi izletniki že odpeljala. Prav mi je, sem si mislila, ko sem se napotila proti vartarnici, kjer je tok črnih misli prekinil naš varuh tovarne, nam bolj poznan zapisovalec jutranjih pregrešnih zamud, tovariš Miro, ki mi je v sekundi napel kozjih molitvic in me poslal na bencinsko črpalko, kjer so me naši še vedno čakali. Tega jutra mi je zamudo oprostil in me rešil kazenskih točk, a le pod pogojem, da jo kar se da hitro uberem za nestrpnimi izletniki. Norčavi pozdravi sodelavcev in dovtipi na račun moje zamude so se končali z ugotovitvijo enega od šaljivcev: „Tale avtobus pa res ni za drugam, kot za staro šaro, saj je rabil kar pol ure, da je prevozil „astronomsko“ pot od Svilanita do črpalke – v Kamniku seveda!

Pa smo se končno le odpravili na pot – na sindikalni izlet: Dva polna avtobusa razporejenih Svilanitovcev, z menoj vred, ki me je še vedno spremljala slaba volja. K sreči je bilo „arcnij“ v malhi izletnikov dovolj, te pa so hitro in učinkovito delovale. Kot bi trenil smo se znašli v gorenjski prestolnici, od koder smo se napotili proti „Planiki“, tovarni čevljev in športne obutve. Porazdelili smo

Pred „Planiko“

se v dve skupini in jo mahnili v raj čevljev in superg. Gledali smo in se čudili. V prvi hali je močno zaudarjalo po plastiki, v drugi vidimo na tisoče plastičnih podplatov, v tretji zgornje dele copat in končno, kamor nam nese pogled, sami supergi, ki jih v trgovinah že nekaj časa zaman iščemo. Odgovor nam je znan – IZVOZ!

Ogledamo si še proizvodnjo čevljev, ki lično izdelani čakajo na svojo nadaljnjo usodo, ki jim jo bodo krojile potrošnikove noge.

Ko zapuščamo „Planiko“ strnemo misli v enotno ugotovitev, da so delovni pogoji težki, tekoči trak, ki smo ga tudi videli pa narekuje hiter tempo dela. Ljubo doma, kdor ga ima, si mislimo, ob tem pa smo ponosni na našo tovarno, na naš drugi dom, ki nam je drag, pa čeprav ne izdelujemo znamenitih „adidasovih“ copat.

V nekaj minutah smo v Naklem, v gostišču Marinšek, kjer se okrepimo z dobrimi sendviči, kavico in še malo posedimo na toplem soncu. Kot blisk se razširi novica, da med nami ni naše sodelavke Ivanke. Vznemirjeni gledamo po beli cesti, ki se vije proti Kranju in čakamo njenega prihoda. Po nekaj minutnem ugibanju je Ivanka zopet med nami, seveda jezna, ker smo nanjo pozabili. Ker smo vsi na številu, zasedemo prostore v avtobusu in se odpeljemo v srce Gorenjske.

Ob veselih Jožetovih vižah nam je popotovanje do Bleda bliskovito minilo in komaj nam je uspelo

zapeti nekaj lepih narodnih. Tako smo v veselem razpoloženju prispeli do znamenitega Vintgarja, kjer smo se razdelili v dve gruči; prva se je podala v nedrja čudovite soteske, kjer se do sitega naužije lepot številnih slapov in brzic, druga pa jo je mahnila do bližnjega motela, kjer si polni dve uri ob poskočnih melodijah iz Joževega meha brusi pete in zraven pridno moči grlo.

To smo pa mi, veseli izletniki

Mmm, dobra gibanica...

Po ponovnem snidenju so eni in drugi na moč zadovoljni, naša sindikalna Jožica pa si oddahne šele, ko vidi, da nikogar ni odnesla katera od premnogih brzic, pa tudi peta si nihče ni obrusil. Tako židane volje se poslovimo od prelepega naravnega parka.

Že smo na poti v znano gostišče „Pri Štefanu“, ki kraljuje sredi čudovitih gozdov, prav blizu sonca nad Bledom. Ko posedemo za mizami, se počutimo kot dvorjani v tej veličastni kraljevini sredi narave. Ta vtis se nam potrdi ob okusnem kosilu, ki je postreženo, kot bi trenil. Zadovoljni napolni-

mo želodce, jih zalijemo s sladkim vincem in se razposajeni odpravimo na velik vrt, kjer še naprej uživamo ob veličastnem pogledu. Jože zaigra nekaj poskočnic, za spremembo pa si zaželim še moderne glasbe, na čelu katere je seveda slavna Julie. A ker smo na Gorenjskem, brez značilne „ohrnije“ ne gre; lastnik gostišča nam brez zadrege za uro predvajanja disco glasbe zaračuna sto jurjev. Ker je popoldne dolgo, si privoščimo dve uri tega luksusa, preostali del pa preživimo ob klepetu, šalah in poskočnih melodijah našega harmonikarja. Gostilničar Štefan se ne da pregovoriti še za nekaj brezplačnih taktov glasbe, zato zberemo izletniki sami še sto tistočakov za uro divje glasbe. Meni osebno se je Štefan zameril, zato sem se odpravila s prvim avtobusom domov.

Morda ni bilo tako, kot se je meni zdelo. Morda je temu kritičnemu zapisu krivo tisto jutranje vstajanje z levo nogo.

Kljub vsemu, bil je lep dan, ki smo si ga znali pričarati razposajeni sindikalni izletniki iz Svila-nita.

BEGANOVIČ Salem

Aktivno tudi v bodoče

Društvo inženirjev in tehnikov tekstilcev je 27. 5. imelo svojo redno letno skupščino. To ni bila volilna skupščina, saj staremu predsedstvu društva šele drugo leto poteče dvoletni mandat. Prav zaradi tega so na skupščini dali poudarek pregledu dela ter nadaljni aktivnosti kamniških tekstilcev. Naše pisanje, ki je v glavnem poročilo o delu skupščine, bomo osredotočili na dve točki dnevnega reda skupščine in sicer: poročilo o delu v

preteklem letu in program dela za naslednje obdobje.

Poročilo o delu v preteklem letu:

1. Strokovno izpopolnjevanje članov; skrb za novim znanjem in sprotno izpopolnjevanje članov je stalna naloga društva, ki ni opredeljena le v programih dela ampak tudi v statutu društva. Zaradi tega društvo še naprej naroča za vse svoje člane strokovno glasilo slovenskih tekstilcev „Tekstilec“. V tej edini tovrstni reviji na slovenskem, najdemo strokovne članke, članke izvirno znanstvene zasnove, preglede novitet in prikazi strokovnih dogodkov doma in v svetu, aktualno v Jugoslaviji in v svetu in druga zanimiva poročila in objave. Poleg te revije društvo naroča še nekaj jugoslovanskih in svetovnih glasil in revij, katere distribuiramo čla-

nom, katerim je to nepogrešljiv pripomoček pri vsakdanjem delu. Poleg tega društvo skrbi za strokovno izpopolnjevanje članov preko različnih strokovnih manifestacij, sejamskih razstav in strokovnih posvetovanj. Tako so se naši predstavniki v preteklem letu udeležili posvetovanja o aktualni problematiki v tekstilni industriji, ki ga je organizirala Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije v Preboldu. Ravno tako smo se udeležili posvetovanja v Novem mestu, ki sta ga organizirali Zveza Slovenije in Hrvaške na temo „Povečanje produktivnosti tekstilne industrije“ potem modernizacije opreme in tehnoloških procesov za povečanje izvoza.

Društvo je tudi v preteklem letu organiziralo dva precej zanimiva predavanja in sicer:

- računalništvo v DO Svilanit,
- razvojni program povečanja proizvodnje.

Predavatelja sta bila iz vrst naših članov. Oba predavanja sta bila uspešna in udeležba je bila solidna.

V začetku tega leta je društvo prevzelo organizacijo obiska mednarodne razstave tekstilnih strojev ITMA 83, ki bo oktobra meseca v Milanu. To je največji dogodek za tekstilce, ko se vsaka štiri leta zberejo največji proizvajalci sveta in nam predstavljajo novitete na področju opreme, tehnologije in tehnoloških postopkov.

2. Delo na strokovnem področju:

Kot najbolj pomembno delo na strokovnem področju je v preteklem letu v okviru društva potekala izdelava elaborata za DO Eksperimentalna tkalnica „Apretiranje vseh vrst zaves s posebnim poudarkom na lamelne zaves“ in izdelava investicijskega programa „povečanje proizvodnje TOZD Frotir“.

3. Strokovne ekskurzije:

Društvo ima v svojem programu dela organizacijo strokovnih ekskurzij. Tako je v preteklem letu bila organizirana ekskurzija v SR Makedonijo. Glavni namen je bil obisk našega največjega konkurenta „Frotirke Delčevo“, čeprav smo si ogledali še nekatera najbolj znana mesta Dajran in Skopje. Ekskurzija je bila zelo uspešna saj smo si ogledali proizvodne prostore Frotirke in podrobno izmenjali mnenja in izkušnje o problemih in delu obeh delovnih organizacij. Druga koristna stvar te in podobnih ekskurzij je razvijanje družabnih in zdravih medčloveških odnosov, kar je zelo pomembno za boljše delo in učinkovitejše postovanje delovne organizacije. Zelo pohvalno je od naših članov to, da so pri teh ekskurzijah pripravljeni odšteti dopust in seveda denar, čeprav so nekatere ekskurzije pretežno strokovnega karakterja.

V preteklem letu je naše društvo imelo srečanje z društvom Litija in z društvom Škofja Loka. V

Litijo smo šli mi; ogledali proizvodne prostore predilnice s posebnim poudarkom na obrat, ki dela izključno za Svilanit. Pri tem smo si izmenjali izkušnje z vodstvom DO Predilnice Litija in seveda s tamkajšnjim društvom inženirjev in tehnikov tekstilcev.

Srečanje z društvom Škofja Loka je bilo v DO Svilanit. Potem, ko smo jim prikazali naše proizvodne obrate, smo v obratu družbene prehrane imeli pogovore o življenju in delu obeh društev ter o sodelovanju, pa tudi problemih, ki tarejo tekstilce Kamnika in Škofje Loke.

4. Delo na športnem področju:

Na tem področju društvo ne more govoriti o večjih uspehih, čeprav imamo referenta, zadolženega za športno področje. Še vedno je premalo organiziranih športnih srečanj. Edini uspeh, ki ga lahko omenimo je udeležba smučarjev naše delovne organizacije na zimskih športnih igrah tekstilcev Slovenije. Naša ekipa je dosegla dokaj solidne rezultate na tem področju.

Program dela za naslednje obdobje:

Nadaljne aktivnosti društva bodo še naprej v okviru že začrtane (statutarne) politike, katera je opredeljena v statutu Društva inženirjev in tehnikov tekstilcev Kamnik, statuta Zveze inženirjev in tehnikov tekstilcev Slovenije in Jugoslavije. Še naprej se bomo zavzemali za strokovno izpopolnjevanje članov. Z organiziranjem strokovnih predavanj s strokovnjaki iz svojih vrst, bomo za minimalne stroške dvigali strokovno informiranost članov. Z naročanjem in pravilnim distribuiranjem strokovne literature bomo sledili razvoju znanstveno tehničnih in družbenih dosežkov. Vse več bomo uveljavljali timsko delo na posameznih strokovnih področjih.

Z uresničevanjem razvojne politike in investicijskih programov smo v sedanjem gospodarskem trenutku zelo omejeni. Zaradi tega moramo vse strokovne moči aktivirati v pridobivanje novega znanja in kvalitativnem dvigu poslovnih rezultatov. Samo na ta način lahko dosežemo gospodarsko rast. Sodelovanje z drugimi društvi Slovenije bomo še naprej pospešeno poglobljali, zlasti tistih, s katerimi imamo poslovne stike.

Delo na športnem področju bo tudi osrednja tema naše aktivnosti. Skušali bomo obnoviti nekatera že tradicionalna srečanja z DITT – Jarše in morda še s kakšnim drugim sosedom. Strokovne ekskurzije in družabno aktivnost bomo še naprej ohranili, seveda v okviru stabilizacijskih prizadevanj in ravni življenjskega standarda članov. Na ta način bomo gojili zdrave medsebojne odnose, od katerih je precej odvisen uspeh vsakega posameznika in poslovni uspeh nasploh.

Na vrhu Gorjancev

Lepega sobotnega jutra, 21. maja 1983, smo se Svilanitovi gasilci zbrali pred tovarno, kjer nas je že čakal avtobus, da nas popelje čez prelepe Gorjance, tja v vinorodno Metliko.

Za to smer smo se odločili gasilci z namenom, da si ogledamo gasilski muzej in pa seveda zelo znano Metliško klet. Okoli 7. ure zjutraj smo se odpeljali izpred tovarne v upanju, da bi nam bilo vreme naklonjeno, kot je zjutraj tudi obetal. Kaj kmalu smo se znašli na avtocesti, po kateri smo se peljali do motela v Ivančni gorici, kjer smo imeli prvi postanek. Tu smo se malo okrepili s toplimi napitki in sendviči. Kmalu smo se odpeljali naprej in ni trajalo dolgo, ko so se pred nami razprostirli lepi Gorjanci. Vožnja po teh gornjaskih serpentinah in razgled po lepih hribih je zares čudovita. Ko smo premagali vrh Gorjancev, smo imeli v vasi Suhorje našo drugo postajo. Tam pa smo nekateri že pokusili žlahtno belokranjsko kapljico. Gasilke nam niso sledile, ampak so se z „nežno“ pijačo osladkale. Tudi ta postanek ni bil dolg in kaj kmalu smo bili spet v avtobusu, na poti proti Metliki. Kmalu smo se znašli pred Gasilskim muzejem. Ni nam bilo treba dolgo čakati, da so se nam vrata muzeja odprla. Muzej smo si z zanimanjem v celoti ogledali. Ne bom opisoval vsebine muzeja, ker je toliko zanimivega, da je skoraj nemogoče vse opisati. Rečem lahko le to, kdor si ga še ni ogledal, naj to hitro stori, sicer bo osiromašen za res zanimive stvari. Ko smo si muzej ogledali, smo se

Sladko vince piti, to nas veseli . . .

podali v Vinsko klet Metlika, da tudi tu kaj vidimo in v upanju, da tudi kaj poskusimo. Tam nas je sprejel nemalo zgovoren možakar in nas popeljal v klet, kjer nam je govoril o razvoju in delu v

znameniti kleti. Tudi kakšnega vica ni manjkalo. Možakar ni bil samo strokovnjak svojega poklica, ampak tudi dober humorist, ki zna spraviti človeka v smeh. Ko smo prišli iz kleti, nas je čakalo tisto, kar smo si naskrivaj želeli. Na sodih, ki so postavljeni namesto miz, ker to ni gostilna, nas je čakalo tisto „dobro“.

Od vsake vrste vina, ki ga v kleti pridelujejo, so nam pripravili eno steklenico in za vsakega obiskovalca kleti kozarček z napisom „Vinska klet Metlika“. Ko smo se poslovili od zgovornega možakarja, smo se odpeljali v prijazno gostilno, kjer nas je čakalo kosilo. To nam je priskrbel naš ustanovni član društva in dolgoletni član kolektiva SVILANIT tov. Konda Alojz, ki je rojak te belokranjske zemlje. Dobro pripravljeno in hitro postreženo kosilo nam je teknilo.

Ko smo se dobro podprli in popili malo žlahtne kapljice, nas je čakalo novo presenečenje. Tovariš Konda nas je namreč povabil nedaleč stran v svoj rodni kraj Semič. Tam ima vinograd in zidanico. Ne bi pa se ji reklo zidanica, če ne bi bilo v njej še kako žlahtne pijače, s katero nam je tudi postre-

Gasilski posnetek s prijaznim gostiteljem

gel. Tudi za pod zob je bilo nekaj, čemur bi rekli domača specialiteta tega kraja. Posedli smo za mizami ob zidanici. V prijetnem pogovoru z njim, in dobri kapljici, nam je čas prehitro mineval. Tako je prišel čas slovesa, ki smo ga zabeležili z „gasilskim“ posnetkom. Pospremil nas je do avtobusa, mi pa smo iskali besed, da bi se mu lahko dostojno zahvalili za lep sprejem. Z željami, da bi ostal zdrav in nas še dolgo obiskoval v gasilskih vrstah, katerih ustanovni član je bil prav on, smo se poslovili. Z nasmehom na obrazu se je poslovil od nas in nam zaželel srečno vožnjo in skorajšnje snidenje.

Tako smo se polni lepih vtisov in dobre volje odpeljali proti domu.

V deželi slovitega Njegoša

Tudi v letošnjem letu je DITT Kamnik organiziral že tradicionalni vsakoletni izlet. Namenili smo si ogledati edinstveno lepo črnogorsko obalo in domovino slovitega pesnika, filozofa in vladarja Petra Petrovića Njegoša. Z brniškega letališča smo z avionom poleteli do Dubrovnika. Edinstven je pogled proti koncu poleta na otočje, ki se vleče vzdolž jadranske obale. Morje, glede na sever ležeče, dobiva izrazito modro barvo, kar je pač posledica manjših količin planktona. Kar prehitro mine občudovanje iz zraka, saj kmalu pristanemo na dubrovniškem letališču, kjer nas po opravljenem pregledu pričaka avtobus z lokalnim vodičem. Ne zamujamo se, temveč se kmalu odpelje mo proti Boki Kotorski. Majine Čilipi, Konavle, ki so znane po narodnih nošah ter rojstni kraj znane dalmatinske pevke Tereze Kesovije. Vodič nam razlaga zgodovinske znamenitosti od nastanka države Zete pred vpadom Turkov ter o nastanku in vladavini dubrovniške republike. Prvi postanek

Zaliv Boka Kotorske

avtobusa je v Boki Kotorski, ki je ena najlepših luk na svetu, imenujejo jo tudi „most Adriatika“. Stari del mesta, ki so ga v romanskih časih imenovali Acruvium, ohranja srednjeveško arhitekturo. Izreden primerek te arhitektonske kulture je katedrala sv. Tripuna iz enajstega stoletja. Iz dvajsetega stoletja izhaja cerkev Sv. Luke, z značilnimi freskami in zbirko ikon Rafailičeve šole. Pomorsko tradicijo Boka Kotorske ohranja v zbirkah raznih dokumentov, etnografskih kolekcij in s knjižnico; Pomorski muzej.

Ko se z avtobusom vzpenjamo v strmino naše nadaljne poti, moramo šoferju priznati njegovo mojstrsko veščino vožnje. Pri pogledu na cesto

nazaj zbudi pozornost dvojni ovinek v obliki črke M. Baje je arhitekt, ki je načrtoval traso te ceste, to naredil v čast kraljice Milene Petrovič. Podoba, ki jo daje pokrajina, potrjuje misleno predstavo kakršno imamo v Črni gori. Pokrajina je kamenita z bomo zemljo in večinoma nizkim rastjem. Na tej zemlji je življenje trdo.

V Njegoših je postanek. To je rojstni kraj avtorja Gorskega vijenca, ki nam ga kasneje v avtobusu recitira predsednik DITT-a.

Njegošev portret

Naslednji postanek je v Cetinju. Cetinje so že davno prešle v kulturno zgodovino sveta. Leto dni po odkritju Amerike, je Cetinje imelo lastno tiskarno, Shakespeara in Voltaira so tu čitali, ko mnogi kraji Evrope zanju še niso čuli. Zgodovina trdi, da je Cetinje v območju Lovčena več vekov branilo vpad turških in mletskih nasilnikov tako, da Turki Črne Gore dejansko niso nikoli zavzeli. Lovčen so zaradi tega mnogi pesniki poimenovali „kamniti prestol svobode“. Mesto čuva preko tri milijone dokumentov svoje bogate zgodovine. Kulturno dediščino predstavljajo umetnine Čermaka, Bukovca, Pikasa, Dalija, Mulunovića — slikarjev mlajše dobe ter stare ikone in knjige, od prvih tiskanih do sodobne literature.

Obiščemo Cetinjski samostan in mavzolej Petra Petrovića Njegoša. Njegošev spomenik z orlom; simbolom svobode; je mojstrovina kiparja Meštrovića.

Naslednji dan smo preživali v neposredni bližini znanega letovišča Sv. Stefan. Nastanjeni smo bili v hotelu Maestral, kjer je bila dobra postrežba in hrana.

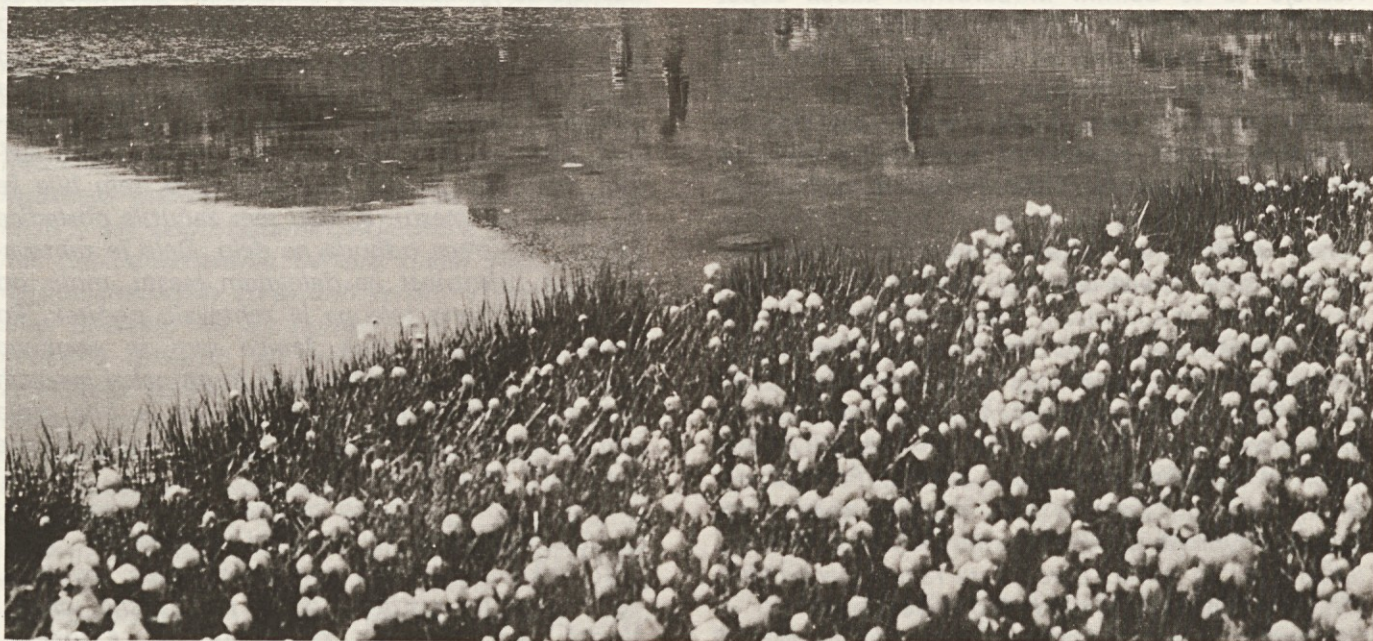
Sveti Stefan leži vzhodno od Budve. Zgrajen je na skali, ki leži globoko v morju. Zgradbe so obdane z obzidjem in so v bistvu en sam hotel. V pisani besedi je to mestece omenjeno prvič leta 1442.

Kakor govori legenda, je okrog tisoč članov Paštrovičeve komune, ko so se vrnili v začetku petnajstega stoletja z uspešnih bojov s Turki iz Kotorja pričelo z gradnjo domov na mestu, kjer je zdaj Sv. Stefan. V svoji zgodovini je bil Sv. Stefan branik pred Turki, obenem pa tudi pomemben center za trgovanje z Venecijo; predvsem z oljem in vinom. V začetku 19. stoletja ga je mnogo prebivalcev zapustilo, ker so emigrirali v Ameriko in druge dežele. Leta 1955 so stare hiše adaptirali v moderne apartmaje in od takrat ima Sv. Stefan le turistično obeležje.

Biser med biseri — Sv. Stefan

Naslednji dan smo se vračali preko Dubrovnika in Cavtata, kjer smo si ogledali še Bukovčevo galerijo. Dobrega razpoloženja nam ni pokvarilo niti slabo vreme.

**Sveža voda in
travnik, poln
zdravilnih
rastlin sta
najboljša
lekarna
na svetu**

DOPLIHAR Alenka

Sporočila o zdravilnih močeh rastlin segajo daleč v preteklost človeštva. Zdravljenje z zeli se je pričelo pri vseh narodih, pri Kitajcih, Indijcih, Egipčanih, Perzijcih, Grkih, Germanih in tudi pri ljudstvih na drugih celinah.

Najstarejša zeliščna knjiga je delo kitajskega cesarja Shin-Nonga, ki je živel okoli leta 3700 pred našim štetjem. Opisal je nad 200 domačih zeli in svoje življenjske izkušnje zaključil s spoznanjem: „Tvoja telesna moč je v zeliščnih sokovih.“

Iz časov okoli leta 1500 pred našim štetjem je znamenita zbirka zapisov „Papyrus Ebers“ iz Egip-

ta, kjer je opisanih nad 700 raznih rastlinskih zdravil. Staroindijska „Knjiga življenjske modrosti“ pa opisuje nad 1000 rastlinskih zdravil. Uporabo zdravilnih rastlin lahko zasledimo pri Grkih v pravljični pradavnini. Kentaver Heiron je na primer zdravil Ahilovo rano na peti z rmanom. Sloveči zdravniki in modrijani so učili, kako se z zelišči ohrani telo zdravo. Grški zdravnik Hipokrat, ki je utemeljitelj znanstvenega zdravilstva, je v svojih delih opisal 200 zdravilnih zeli. Glavne vzroke bolezni je videl v napačni prehrani, zapisal je znani rek: „Vaša hrana naj bo zdravilo in vaša zdravila naj bodo hrana!“ Za napredek zeliščarstva so bili zelo pomembni državni predpisi, ki jih je izdal Karel Veliki pod naslovom Kapitularije. V njih so navodila o gojenju zeli in dišavnic. Najbolj se je razvijalo zeliščarstvo v samostanih kjer so menihi ustanavljali zeliščne vrtove. Od tu se je gojenje zeli razširilo tudi na kmete. V srednjem veku je zeliščarstvo doseglo zavidljivo raven, nastale so obsežne študije zelišč s slikami.

V 19. stoletju sta se razvili kemijska znanost in eksperimentalna farmakologija, ki sta zeli skoraj povsem spodrinili.

Kasneje so se bolniki in zdravniki začeli zopet posluževati učinkov zdravilnih zelišč. Pomemben zagovornik gesla „Nazaj k zele!“ je bil znani zeliščar Sebastian Kneipp, ki je mnogo dragocenega znanja o zdravilnosti rastlin rešil pozabe. Začel je veliko gibanje za nov način zdravega življenja, ki je zajelo široke ljudske množice. Njegovemu gibanju se je pridružil tudi veliki zagovornik zeliščarstva Johann Kunzle, ki je razlagal: „Okrog sebe imate lekarno, povsod je, po gorah, na travnikih in košenicah, v gozdovih.“

Naše ljudsko zdravilstvo ima začetke daleč v preteklosti in marsikaj, kar so naši slovanski predniki prinesli še iz naše pradomovine, se je ohranilo do današnjega dne. Tudi pri nas so menihi pridno študirali zdravilstvo in gojili zelišča. Po tem delovanju so bili pri nas zelo znani menihi v samostanu Orlimlje pri Podčetrtku, ki so imeli svojo lekarno in so veliko naredili za razvoj naravoslovnih, farmacevtskih in medicinskih ved.

Slovensko ljudsko zdravilstvo uporablja okoli 500 zdravilnih rastlin, kar je v primerjavi z drugimi narodi zelo veliko. Uporaba zdravilnih rastlin je pri našem ljudstvu še močno zakoreninjena in postaja v zadnjem času vse bolj zanimiva zaradi več vzrokov. Ob pomanjkanju deviz smo močno omejili uvoz zdravil, ki jih bomo morali na nek način nadomestiti. Zaradi neizprosnega tempa življenja, ki odtuja ljudi od narave, se opaža težnja našega ljudstva, da bi se vrnilo k naravi. Mnogi obnavljajo stike z naravo ali jo skušajo na novo spoznati. Ob tem povratku k naravi se ljudje srečujejo z rastlinskim svetom, se z njim seznanjajo in skušajo izkoriščati njegove učinke.

Zvedeli smo za sodelavko v naši delovni organizaciji, članico Društva zeliščarjev SRS, ki se že dolgo ukvarja s proučevanjem zdravilnih rastlin. Zapraskala sem jo, naj mi pove čim več o delovanju

društva in o njenem delu, kaj jo je navedlo do tega udejstvovanja in kako je s tem začela.

Metka iz skladišča je bila nekdanji slaboten otrok, ki je s svojo bledico in previtko postavo povzročala staršem veliko skrbi. Zdravnik je povedal diagnozo — zasenčenje pljuč in ji predpisal zdravila. Dekle pa si ni in ni opomoglo. Ko je bila nekega dne pri njih na obisku teta, jo je ta odpeljala iz hiše in ji v bližnji okolici ob cesti pokazala nekaj rastlin, katerim je ona pravila lapuh, preslica, tropotec. „Nikoli si nisem mislila, da je kaj posebnega v tem zelenju. Teta pa me je poučila, da imajo ta zelišča v sebi snovi, ki bodo mojemu telesu pomagale premagati bolezen in ga bodo okrepile. Dala mi je tudi navodila, kako in kdaj naj zelišča nabiram in kako se iz njih pripravi čaj. Od tega trenutka dalje so me zanimale vse rastline in njih „čudežna“ moč. Želela sem jih spoznati po imenih in čim več zvedeti o njih. Ker mi teta kmalu ni mogla več odgovarjati na vsa vprašanja, sem si priskrbelo knjige. Povsod sem iskala zapise o naših zdravilnih rastlinah, jih proučevala najprej po opisih in slikah, nato v naravi po živih primerkih,“ je pripovedovala Metka.

Kasneje se je Metka spomnila še enega slučaja, ki jo je ponovno usmeril k zeliščem. „Pred leti, ko sem bila že v Svitanju, sem zbolela. Imela sem pljučnico. Bil je čas bilance in nisem si mogla privoščiti potrebnega časa, da bi popolnoma okrevala. Delo me je klicalo nazaj v službo in po sedmih dneh, ko je bilo najhujše mimo, sem bila že na delovnem mestu. Kmalu sem začutila posledice zaradi prehitrega odhoda na delo. Delo je zahtevalo mojo prisotnost na delovnem mestu, moje, od bolezni izčrpano telo pa je zahtevalo počitek. Po nasvetu izkušene stare ženice sem se ponovno zatekla k domačim zdravilom in po nekaj mesecih sem z zadovoljstvom ugotovila, da je bila moja odločitev pravilna. To je bil že drugi namig, ki me je usmeril nazaj k naravi.“

„Kako pa med množico zelenja v naravi ugotovite, da ste odtrgala prav zel, tisto, ki jo iščete?“

„Pri odkrivanju zelišč pomagamo eden drugemu. Ta pozna to rastlino, drugi pa kakšno drugo. Nekoč sem zaprosila za pomoč dr. Kromarja, magistra farmacije. Ta mi je rad pomagal. Resnično moraš veliko vedeti, da zelišča razlikuješ med seboj. Včasih so si rastline zelo podobne med seboj. Tak primer je preslica. Poznamo dve vrsti te rastline: travniško, ki je malo strupena ter zato samo za zunanjo rabo in njivska preslica, iz katere si lahko pripravljamo čaj. Na prvi pogled se obe med seboj sploh ne razlikujeta.

Najbolj zanesljivo se ju loči po koreninah. To, sicer lekarniško zelo znano zel bi bili skoraj povsem pozabili, da ni bilo Kneippa, ki ji je pomagal do veljave, zaradi mnogih učinkov jo je toplo priporočal. Preslica je eno izmed najboljših naravnih zdravil za pljuča, tako za bronhitis kot tudi za ustavljanje krvavitve iz pljuč, svež preslični sok pospešuje tvorbo rdečih krvnih teles, uporablja se za zdravljenje sečil, sluznic, zavira tudi izpadanje

las“, je naštevala Metka in nanizala kopico zanimivih podatkov, da sem ji komaj sledila s svinčnikom.

Leta 1981 je Metka izvedela iz revije ZDRAVJE, da se je pod okriljem tega pasopisa ustanovilo Društvo zeliščarjev Slovenije. Takoj je pisala tedanjemu predsedniku društva Tomažinčiču, ki ji je rad postregel z vsemi informacijami v zvezi z novim društvom in njegovim delovanjem. Metka je rada podpisala pristopno izjavo, potem ko se je dobro seznanila s pravilnikom društva, ki zahteva, da člani dobro spoznajo zdravilne rastline, njihove učinkovine, način nabiranja, pripravo in uporabo ter učinek zdravilnih zelišč na človeško telo. Pred Metko se je razgrnil obsežen in pester plan delovanja tega društva. Že leta 1982 so skupno s Komitejem za zdravstvo SRS ustanovili Zeliščarsko komisijo SRS, ki naj bi reševala vsa načelna vprašanja, med drugim naj bi odpravila šarlatanstvo, praznoverje in špekulacije iz vrst zeliščarjev.

„Kaj pa je poglobljena naloga tega vašega društva?“ sem še vprašala Metko.

„Ena od važnih nalog društva je izobraževanje njegovih članov in zunanjih aktivistov. V ta namen se je društvo povezalo z Zavodom za zdravstveno varstvo, ki je zagotovilo mentorje za vseh enajst regij, Zavod za šolstvo, Sektor za biologijo pa je dostavil seznam predavateljev iz botanske sistematike. Zeliščarski aktivni bi v posameznih regijah delovali in se povezovali tudi v okviru Splošnega ljudskega odpora in akcij „Nič nas ne sme preseiniti“, saj bodo botaniki vključili v svoje programe tudi spoznavanje užitnih divjih rastlin poleg najpomembnejših zdravilnih zelišč. V minuli vojni smo doživeli, da so bombe uničile prenekatero kemično tovarno ali kemični laboratorij in je zmanjkalo zdravil. Zunaj, na robu gozda in med njivami pa so kljub vojni in uničenju nemoteno cvetele številne zdravilne rastline, ki so bile trpečemu človeštvu v neprecenljivo korist. Člani društva in aktivisti bomo lahko obiskovali seminarje in opravili seminarske izpite po naslednjih stopnjah: osnovna stopnja, ki zahteva dobro poznavanje najmanj tridesetih rastlin in sestavo herbarija, srednja stopnja, ki zahteva dobro poznavanje 80 rastlin in herbarij, visoka stopnja z obdelavo 125 rastlin in sestavo herbarija.“

„In kaj bodo potem počeli vsi ti strokovnjaki s področja zeliščarstva?“ Kvalificirani zeliščarji se ukvarjajo z nešteti dejavnostmi od nabiranja do predelave zdravilnih zelišč. V teku pa je akcija, da bi se kvalificirani zeliščarji povezovali v občinah s kmetijskimi zadrugami, ki jim naj bi dale v uporabo obdelovalno zemljo, na katerih bi zeliščarji gojili zdravilne rastline. Ob dejstvu da se uporaba zdravilnih rastlin veča, se tudi pri nas že resno zastavlja vprašanje, kje bomo dobili zelišča v prihodnosti. Za drobne potrebe posameznikov je Slovenija dovolj bogata z zdravilnimi rastlinami. Vendar pa so nas potrebe po devizah pripeljale v nabiranje in izvozu zdravilnih rastlin in drog že tako daleč, da so nekatere redkejšje rastline v naravi že ogrože-

ne. V Makedoniji, Črni gori in Bosni so na primer encijan na nekaterih rastiščih izropali in že skoraj iztrebili za devize. Podobne stvari bi se morda lahko zgodile tudi v Sloveniji. Zato služba za varstvo narave, nabiranje večjih količin redkejših rastlin redno nadzoruje. Pomanjkanje nekaterih zelišč pa bomo skušali preprečiti z gojenjem le teh. Mnoge zdravilne rastline že goje na primer kumin, naprstec, bolhač, janež, koper, angeliko, koriander, sivko, mak in druge. V nekaterih deželah pa se uveljavlja gojenje baldrijana, encijana in drugih rastlin, ki smo jih do nedavna nabirali samo v naravi“.

„Metka, kako nameravate sodelovati pri teh dejavnostih kot članica društva?“

„S to dejavnostjo, ki je bila center mojega zanimanja že od mladih nog, bi rada čimbolj koristila sočloveku in družbi. To je zelo humana dejavnost, ki v današnjem času hitro pridobiva na veljavnosti. Ni pa to veda, ki bi jo naj obvladali samo zeliščarji, ki so združeni v društva in aktive. To je vrsta osnovnih pojmov, ki koristijo vsakemu.“

„Kaj bi priporočila našim bralcem, tistim, ki se bodo morda odločili nekega vabljivega poletnega dne in šli tudi sami na „lov“ za zelišči?“

„Zelo važno je, da imamo pri delu z zelišči vedno čiste roke. Za nabiranje pa bi naštel nekaj glavnih načel:

— Nabirajmo samo v prosti naravi rastoče rastline!

— Varujmo naravo! Nabirajmo samo na nahajališčih, kjer je rastlin veliko in nikoli ne potrgajmo vseh!

— Naučimo se rastline natančno spoznati! Kadar nismo sigurni, poiščimo pomoč pri strokovnjaku ali v primerni knjigi.

— Zdravilne rastline nabirajmo samo za eno leto! Tudi najskrbneje spravljena zelišča sčasoma izgube svojo zdravilno moč. Narava pa nas zdravilnimi zelišči oskrbi vsako leto.

— Bodimo previdni pri strupenih rastlinah! Nabrane oddajte čimprej na sprejemališču v lekarni ali tovarni zdravil. Po nabiranju si temeljito umijte roke.

— Nobenega polovičarstva! Kdor rastlin ne pozna, ali jih suši in spravlja brez potrebnega potrpljenja in skrbnosti, naj prepusti to delo drugim in si kupi potrebno drogo ali čaj v lekarni ali pri zeliščarki. Take čajne mešanice in zelišča so vsaj dobro posušena, shranjena in niso prestare.“

Med splošnim klepetom mi je v soparni pisarni prišla na misel tudi spomladanska utrujenost, ki nas pesti vse po vrsti — ene bolj druge manj. Vprašala sem jo, kaj podvzamejo zeliščarji v takšnem primeru. Metka mi je razložila, da je naše telo v času enolične zimske prehrane trpelo zaradi pomanjkanja vitaminov. Zaradi pogostih slabih vremenskih razmer pa je telo pogrešalo tudi sveži zrak, gibanje in sončno svetlobo. Zato je naše telo spomladi hitro utrujeno. K temu prispevajo še hitre toplotne spremembe, katerim se telo ne more tako hitro prilagoditi. Zato imamo spomladi včasih zatečene noge in čutimo silno utrujenost.

Metka priporoča: „Čim več sadja in zelenjave! Važno je, da spomladi sežemo takoj po vsej sveži zelenjavi, ki nam jo nudi narava. Ob vsaki priliki dodajmo jedem drobnjak, petršilj, uživajmo čim več presne zelenjave v obliki raznih salat. Ne zavržite koprive kot nadležen plevel v vašem vrtu, ampak jo raje uporabite za slastno juho, surovo nasekljano za salato, skuhana pa nam nadomesti špinačo.“

„Metka, ali vam ta hoby vzame dosti časa?“

„Ta moj konjiček mi izpolnjuje ves moj prosti čas. Veliko se učim iz knjig, za stvari, ki jih ne razvozlam sama, iščem pojasnila in pomoč pri strokovnjakih. V času nabiranja hodim veliko v naravo, kjer iščem zelišča, ki me zanimajo. Udeležila se bom tečaja za člane društva, ki bo v jesen-

skem času. Udeležujem se vseh zeliščarskih ekskurzij pod strokovnim vodstvom. Pred kratkim smo bili v Ljubljani. Ogledali smo si Botanični vrt pod strokovnim vodstvom dr. Strgarja. Park se razprostira na 2000 m² in ni zaradi izrednih primerkov zanimiv samo za zeliščarje, ampak njegova lepota in zanimivi primerki privlačijo in očarajo vsakega obiskovalca, ki čuti z naravo. Naslednja strokovna ekskurzija bo usmerjena v Trento in potem še ena v Žalec.“

Ob koncu najinega kramljanja sem se Metki zahvalila za kopico zanimivih podatkov, ki mi jih je v tako kratkem času nanizala. Odkrila mi je nov svet, za katerega se prej nisem zanimala. Poln skrivnosti in neznanega, čaka, da ga pomagamo do kraja odkriti.

DOPLIHAR Alenka

Kopriva preganja pomladno utrujenost in pobitost

Poznamo dve vrsti koprive. Velika kopriva zraste do višine 150 cm, mala pa do 80 cm. Obe sta si zelo podobni in sta enoletni rastlini. Na listih in stebelu imate obe vrsti številne žgalne laske, ki se končujejo s trdo, krhko konico. Žgalni laske so votli in vsebujejo pekočo tekočino. Pri najmanjšem dotiku konica zbode, se odkrhne, vsebina votlega laska pa se razlije po koži in povzroči pekočo bolečino. Razširjeni sta

po vsem svetu, najbolj jim ugajajo z dušikom bogata tla. Cvetijo od julija do avgusta.

Uporabljamo cvetoče in ne cvetoče, nabiramo jih od maja do konca julija. Rastline posušimo v senci in šele suhe na drobno zrežemo. Če se nočete opeči pri nabiranju, sezite po koprivi previdno od spodaj navzgor in kopriva vas ne bo opekla.

Koprive imajo številne za naše telo koristne sestavine: veliko mineralov, hormone, ki urejajo količino sladkorja v krvi, encim sekretin, črsovo kislino, škrob, galusovo kislino in A vitamin. Kljub vsej obilici zdravilnih snovi, ki dajejo koprivi vrednost zdravnega zelišča, pa biologija in biokemija še nista do kraja raziskali te rastline.

Zdravilnost te rastline so poznali že narodi v starih časih. Grški modrec je napisal o njej celo knjigo, rimski pesnik Katul je že leta 57 pred našim štetjem napisal pesem, v kateri poveljuje koprivo, potem ko mu je pozdravila nahod in kašelj.

Kopriva je imela svoje pomembno mesto tudi v starogermanski mitologiji, pa tudi v našem ljudskem izročilu.

Eden največjih nemških slikarjev Albrecht Durer, je koprivo ovekovičil na eni izmed svojih slik.

Znani nemški ljudski zdravnik in pesnik dr. Heinrich Hoffmann povzdiguje zdravilno moč koprive v svoji pesmi.

Koprivo štejemo med najboljše čistila krvi. Poleg tega ugodno vpliva na sečila in ledvice. Pospešuje iztrebljanje in s tem odvaža nakopičene, nezaželjene snovi iz telesa, vzpodbuja presnovo, odpravlja slabokrvnost, krepi odpornost proti raznim boleznim.

Ker vsebuje veliko vitamina A, raznih rudninskih soli, rastlinskih hormonov in encim sekretin, ki ugodno vpliva na razmnoževanje rdečih krvnih teles, je kopriva posebno primerna za tako imenovane pomladanske kure v obliki sveže stisnjenega soka ali solate. S tem hitro odpravimo POMLADNO UTRUJENOST ter preprečimo bolezni, ki izvirajo iz pomanjkanja vitaminov.

Pred kratkim so znanstveniki dokazali še en zdravilen učinek koprive. Koprivni izvlečki lahko znižujejo količino sladkorja v krvi. To izhaja iz vplivanja enicima sekretina na trebušno slinavko.

Koprive lahko uporabljamo na različne načine. V novjšem času imajo za najučinkovitejše redno uživanje svežega iztisnjenega soka, ki ga pred užiti-

vanjem lahko nekoliko razredčimo z vodo. Uporabljamo ga samo svežega!

Koprivni čaj pripravljamo v obliki preliva: 2 čajni žlički drobno narezanega zelišča za eno skodelico vode.

Za manj izkušene navodilo, kako pripravimo preliv ali poparek: predpisano količino čaja prelijemo z vročo ali vrelo vodo, pomešamo, prekrijemo in pustimo stati. Ko je primerno ohlajen, ga odcedimo in spijemo.

Koprivni čaj pijemo dva do trikrat dnevno samega ali z dodatkom medu. Spomladi pripravimo iz nežnih listov in mladih rastlin špinači podobno jed ali pa liste in poganjke rahlo poparimo in jih pripravimo kot solato ali kot dodatek k solati.

Ti, ti bolniška!

V zadnjem Kamniškem tekstilcu sem v članku tov. Anke Hubad „Predstavljamo vam dr. Ahlina“ zasledil zanimivo ugotovitev. Citat: „BOLNIŠKA ODSOTNOST JE ŠE VEDNO PREDOBRO PLAČANA, SAJ DELAVEC V TEM ČASU NE DELA.“

Stavek, ki me je zbodel v oči, pa po vsej verjetnosti ne samo mene! Le kaj si je tovarišica Hubadova mislila, da je tako mišljenje dala v javnost. Mar res ni bila nikoli v „bolniški“ oziroma v bolniškem stoležu? Torej po njenem mišljenju naj delavec, ki ne dela tudi ne je, le kje je še družina? Razumljivo je, da je taka ugotovitev povsem nasprotna s humanostjo naše samoupravne družbe, na katero smo tako ponosni (govorim o „bolniški, da ne bo pomote). Kot laik se sprašujem: Delavec, ki mu je zaradi bolezni predpisana dietna prehrana, naj raje ne je in potem bo zdrav in tudi v

Koprivo uporabljamo v ljudskem zdravilstvu. Izveček iz drobno narezanih koprivnih korenin, pomešan z vinskim kisom, velja za pripomoček za rast las, proti prezgodnjemu izpadanju las in proti prhljaju.

Koprivni čaj uporabljamo v ljudskem zdravilstvu za večtedensko kuro (dve do tri skodelice na dan) pri jetrnih in žolčnih boleznih, pri boleznih vrtnice, dihalnih organov, pri čelodčnih krčih, črevesnih in čelodčnih čirih, prebavnih motnjah, pljučnih boleznih itd.

Koprivo uporabljajo tudi v živinozdravilstvu in sicer pomaga čaj domačim živalim pri koliki. Koprivno seno je eno izmed najboljših krmil, pri kravah spodbuja mlečnost.

bolniškem staležu mu ne bo treba biti? Mnenja sicer sem, da tovarišica ni mislila dobesedno tako, kakor se iz omenjenega stavka da razbrati, saj vemo koliko različnih bolezni je. Sicer pa, ali je res 70 %, 80 % 90 % in celo 100 % „bolniška“, katera je povprečje osebnega dohodka v preteklem letu predobro plačana, ko vemo vsi za realni padec standarda?

Tudi sam nisem zagovornik namišljenih bolnikov, vem pa, da tudi taki obstojajo. Vendar sem mnenja, da je zdravstvo na takem nivou, da lahko zaupamo strokovnjakom, ki so za to usposobljeni in ne gre dvomiti v ugotovitve le teh. No, in ne nazadnje, kdo je rad bolan mesec, dva, tri ali celo neozdravljivo? Torej, ker je z nami pač tako, naj bo še „kaznovan“ pri osebnem odhodku — „bolniški“. Da, to je že polemika, o kateri se res ne splača pisati, ko vsi vemo, kako je to. In še eno vprašanje se mi zastavlja: Le s katerega naslova dobi delavec plačani bolniški stalež? No odgovor je sicer na dlani, kajne tovarišica Anka.

Pa brez zamere, ker sem ta članek napisal nekoliko bolj ironično. Sicer se v življenju res marsikaj dogodi, zato ostanite zdravi, da ne boste občutili posledic „bolniške“.

CENE

SKAMEN Ivana

Spomini, stari 29 let

O slovesu Tonin Magdalene od sodelavcev v tkalnici frotirja je bilo toliko slišati, da sem si zaželela sama spoznati to našo sodelavko, ki je pred dnevi zapustila stan delavcev in se zapisala med upokoje-

ne člane kolektiva. Z Emilom sva jo sončnega dne mahnila na Žebljarsko pot 9, kjer tovarišica Toninova v lepi hiši z veličastnim vrtom in Žajspohom ob boku preživlja po 29 letih dela v Svilanitu prve proste dni.

V pozdrav nama zalaja pes in ne upava si stopiti k hiši, dokler se na pragu ne prikaže gospodarica, naša Mara, s širokim nasmehom na licu. Prijazno naju povabi v hišo in ne traja dolgo, ko veseli obujamo za mizo spomine na Marina leta dela v Svilanitu. Ker se je moj spremljevalec počutil ogroženega med dvema emancipirankama, se nam

Širok nasmeh je zgovoren

pridruži še Marin mož. Mara v šali pove, da se zanj boji, saj si ga je komaj našla pri štiridesetih.

Še dobro se spominja dne, natančneje 20. maja 1954, ko se je s kolesom pripeljala iz rodne Komende v stare obrate v Šmarco. Ni se ustrašila majavega dimnika, ki jo je prvi pozdravil v Šmarci; če bo padel na druge, naj pa še name, si je mislila Mara in se že tako pri prvem stiku s Svilanitom počutila čisto njegova. Postavili so jo za strojne statve št. 23 in 17, po potrebi pa je delala tudi v barvarni, kjer so bili pogoji dela skoraj nevzdržni. Slabi delovni pogoji, strogi mojstri in revne malice so jo kalili, njo in ostale delavce, s katerimi se je odlično razumela. 1962 leta je zapustila zastarele obrate v Šmarci, ob odhodu pa jo je pozdravljala majavi dimnik, ki je še kar vztrajal na vrhu strehe. V zasilno urejeni tkalnici na Perovom je delala na Thuelle statvah — št. 1, 2, 6, 7, 12, 13 — ob steni, na drugi strani stene pa so tkalnico še gradili. Mara se je težko privadila avtomatskim statvam in

mojster Emil ji je komaj dopovedal, da ji ni potrebno stiskati ročke za zaustavitev stroja.

Mara se veselo zasmehi in svojemu nekdanjemu mojstru prizna drobno laž, ki ji je pomagala iz zagate. Včasih so tkalke z omelom čistile stroje in ob eni takšni priliki, ji je omelo potegnulo med podnožke. Zmešano razmerje vezav je Maro tako hudo skrbelo, da se je oprijela bolj opravičljivega izgovora in sicer s težkim srcem zlagala, da ji je padla utež. No, ker je bil Emil že od nekdanj mojster in pol, je stroj spravil v red, čeprav šele ob dveh ponoči.

Mara je zadnja leta delala kot malerka. Pravi, da je to delo manj cenjeno od dela tkalke, čeprav naporno. A če starejša tkalka le ne more dohajati hitrega tempa avtomatskih statav, potem se mora sprijazniti z delom, ki ga lahko še opravi.

Ko zdaj tako ureja spomine na Svilanit, ne najde ničesar, kar bi ji grenilo te spomine. Včasih je bilo tovarštvo tisto, ki jih je družilo skupaj in jim pomagalo prebroditi težke čase, zdaj pa je Svilanit urejena, moderna delovna organizacija z dobro organiziranim družbenim standardom in solidnimi osebnimi dohodki. Žal so te dobrine nekoliko izpodrinile tisto pristno tovarštvo, a ne med stari mi tovariši in sodelavci.

Mara ne pozna zamud, ne plavih! To je posledica stare šole, v kateri so učili strogi in natančni učitelji — mojstri.

Med veselim obujanjem spominov Mari zgovorno žarijo oči, ki pričajo o njenem počutju med sodelavci v Svilanitu.

Draga Mara, hvala tvojim pridnim rokam in pridi še, da ne bomo preveč pogrešali tvoje prijazne, tovariške besede.

REMS Jelka

Mici, hvala vam

Prav težko pišem nekaj, kar je bilo že tolikokrat napisano. Skoraj vsi, ki so začeli delo s petnajstimi leti v tkalnici v Šmarci, so začeli več ali manj podobno, imajo podobne delovne izkušnje. To so ljudje, o katerih pravimo, da so rastle in se razvijali s tovarno Svilanit. No ena izmed teh zaslužnih „Svilanitovcev“ je tudi Marija — Mici Kočar.

Doma je iz Šmarce, torej je bilo že skoraj razumljivo, da se je zaposlila kot soseda v malem tekstilnem podjetju v Šmarci: v tkalnici je začela delati kot tkalka s petnajstimi leti in prav tako dolgo, torej petnajst let je bila zaposlena v Šmarci. S preselitvijo tkalnice v prostore današnje tovarne Svilanit se je tudi Mici selila. Sama pravi, da ji ta premestitev ni prav nič ugajala. Že takrat, ko jim

je tov. direktor Trpinc povedal, da se bodo postavili temelji nove in večje tovarne, Mici te novice ni bila vesela, ker je vedela, da bo s preselitvijo njena pot v službo precej daljša.

Po prihodu v Kamnik je bila še dve leti zaposlena v tkalnici, nato pa je bila zaradi zdravstvenih

Mici, ena od zaslužnih „Svilanitovcev“

razlogov premeščena v šivalnico na delovno mesto popravilo napak. Na moje vprašanje, kako je potekalo delo pred 18 leti, se je samo zasmejala. Kot pravi, je bilo delo tedaj precej raznoliko. Delavke so na popravilu napak poleg tega, da so popravljale napake, tudi same adjustirale in pakirale brisače.

Spominja se, kako so sodelavci začeli govoriti, da bodo imeli „angleške sobote.“ Za vse je bilo to nekaj nerazumljivega, šele ko jim je vodja izmene razložil, da so to proste sobote, so doumeli, da bodo lahko doma ob sobotah in nedeljah. Velikokrat se je namreč zgodilo, da so poleg vseh sobot delali tudi ob nedeljah, te „angleške“ sobote pa so torej pomenile malo krajši delovni teden.

KOROŠEC Franc

Priznanje za vestno delo

Izteka se polletje letošnjega leta, naši sodelavki Mariji pa se iztekajo zadnji dnevi v naši delovni organizaciji. Tako se bo leto nagnilo v drugo polovico, mi pa bomo zopet ostali brez ene sodelavke. Tovarišica Marija Jerman dela v Svilanitu od leta 1975 in sedaj po osmih letih odhaja v pokoj. Od vsega začetka, ko je prišla v Svilanit, je delala na delih in nalogah vzdrževalke prostorov v konfekciji frotirja. V njej smo videli zelo vestno in pridno sodelavko. Bila je tudi zelo natančna, saj je le malokatera stvar ušla njenim očem

HUBAD Anka

Spet odhaja naša sodelavka

Prišel je dan, ko je tov. Tomšič Danica še zadnjič pohitela, da bi pravočasno prišla na delo. Zadnje dneve je bila vedra in nasmejana, vsa v pričakovanju, da bo končno ostala doma med travami in drevjem, ven iz mestnega trušča. Urejala in skrbela bo za rože, še bolj pa se bo lahko

Čeprav so bili nekoč dosti hujši časi in težji delovni pogoji, je Mici čila in zdrava dočkala trenutek, ko se poslavlja od svojih sodelavk. In če bo še v prihodnosti tako zdrava, kot pravi sama, bi rada še marsikaj doživela in zaužila.

V začetku najinega pogovora mi je Mici dejala, da ima zelo malo povedati, ker je bilo že toliko povedanega in napisanega. Vendar sva navkljub črnogledemu začetku uspele prav lepo pokramljati. Zapisati moram tudi to, ker sem Mici obljubila, da se lepo zahvaljuje vsem sodelavcem in sodelavcem za dragoceno darilo. Mici, tudi vam hvala!

Ob tej priliki naj ji v imenu sodelavcev izrečem priznanje za njeno vestno opravljeno delo. Seveda pa je želja vseh, da bi jesen življenja preživela kar se da čimbolj zdrava in vesela.

Tudi Marija se je poslovila

Srečno!

posvetila gospodinjstvu, saj bo za to sedaj imela dovolj časa.

Razmišlja o tem, da ji je teh 35 let pravzaprav minilo kar hitro: prva povojna leta je v težjih pogojih dela tkala na eni mehanski statvi v Šmarci, ko so nekatere še delale na ročnih statvah; vmes je kot mlada in zdrava leta 1949 sodelovala v delovni brigadi na Kolovcu pri sekanju in spravljanju lesa – vse za obnovo naše porušene domovine; pa vse do leta 1961, ko se je kot prva kontrolorka blaga skupaj z drugimi preselila na Perovo. Spominja se prvih let dela, ko še ni bilo urejene prehrane med delom, da je bila večkrat brez malice, ker le-te zaradi pomanjkanja časa doma ni uspela pripraviti. Vrsta dolgoletnih izkušenj ji je pomagala pri napornem in zahtevnem delu vodje dela adjustirnice; kljub temu da so bila ta leta težja, odgovornejša, so bila tudi prijetna in dinamična.

Na prehojeno pot jo spominja vrsta priznanj, ki ji veliko pomenijo. Eno od teh je tudi leta 1974 prejeta Medalja dela ob 25-letnici tovarne. Doma

hrani tudi brisačo srednje dimenzije z resami, ki jih je na stroju še sama tkala: za Titov 62 rojstni dan (z kamniškim grbom v sredini). Danica v šali dodaja, da te brisače doslej še ni uporabljala, da pa jo bo dala v uporabo tedaj, ko bo tudi ona dopolnila 62 leto.

In kaj naj ji ob koncu naše skupne službene poti zaželimo? Predvsem zdravja, zadovoljstva v krogu svojih domačih in z vnuki, ter da si zares vzame tudi čas zase, da si ogleda lepe predele naše ožje in širše domovine, kar si je vedno želela, pa za to ni bilo časa. Sedaj ga bo prav gotovo imela dovolj.

V tem času so se upokojili še trije zaslužni delavci našega kolektiva: PETJE Marija, ZORMAN Štefka in PODBEVŠEK Stane. Več o njihovi delovni poti v Svilanitu v prihodnji številki Kamniškega tekstilca!

IN MEMORIAM

SILVA DROBNIČ

V sredini oktobra je Silva zaprosila za nekaj dni letnega dopusta zaradi slabega počutja, kar se ji je sicer redko dogodilo. Reševanje problemov finančnega in deviznega poslovanja, zaostrene razmere in pogoji gospodarjenja bi vsekakor lahko bili vzrok za to, nihče pa v tistih dneh ni slutil, da se Silva iz tega dopusta ne bo več vrnila na svoje delo.

Vrsto let je svoje delo opravljala vestno in predano, ne da bi poznala besedo „ne morem“, delovne obveznosti so ji bile pred njenimi lastnimi in družinskimi obveznostmi. Morda se je tej njeni volji in energiji uprla narava s kruto boleznijo. Vseh sedem mesecev bolezni je prenašala z voljo in optimizmom, dokler ni 5. junija dopoldan morala kloniti pod krutimi zakoni narave.

Njene zadnje poti so se udeležili številni znanci prijatelji, sodelavci, poslovni partnerji, v imenu

sodelavcev in članov kolektiva pa se je od nje ob grobu poslovil direktor DO tov. Jenko Matija s sledečimi besedami:

V globoki žalosti se danes posavljamo od naše drage SILVE DROBNIČ, dolgoletne sodelavke, vodje gospodarsko finančne službe delovne organizacije Svilanit.

Nikakor ne moremo doumeti težke resnice, da si nam draga sodelavka odšla za vedno in da Te nikoli več ne bo med nami. Mene, ki mi je naložena žalostna dolžnost, da se poslovim od Tebe in vse sodelavce v tovarni Svilanit je novica o prerani smrti zadela z nepopisno bridkostjo. Ni mogoče verjeti, da še ni dolgo, ko smo skupaj snovali načrte, reševali težke gospodarske probleme za dobrobit nas vseh, danes pa je Tvoje mesto prazno.

Drobnič Silva se je rodila 1939. leta v lepi gorenjski vasi Korvorje pri Trziču. Po končani srednji šoli se je vpisala na Ekonomsko fakulteto v Ljubljani, kjer je tudi diplomirala. Leta 1963 se je zaposlila v Svilanitu na delovnem mestu analiza tržišča, nato je bila vodja plansko analitskega oddelka do leta 1969, od takrat dalje pa je opravljala dela vodje gospodarsko finančne službe.

Silva je bila aktivna tudi na družbeno političnem področju, saj je bila sekretar OO ZK, član medobčinskega sveta ZKS, član Kreditnega odbora Jugobanke, predsednik Društva knjigovodij, član skupščine SISEOT, član Izvršnega sveta Skupščine občine Kamnik in še mnogo drugih funkcij.

Silva je bila na vseh področjih, kjer je delovala izredno prizadevna in z velim čutom odgovornosti izvrševala naložene ji naloge. Za svoje vestno delo je dobila v delovni organizaciji Svilanit Oktobrsko nagrado in leta 1974 državno odlikovanje MEDALJO DELA.

Ko stojimo danes tu ob grobu in se z žalostjo v srcu in solzami v očeh posavljamo od dobre sodelavke in drage prijateljice, vidimo kako kruta je smrt, ki rada seže po najboljših ljudeh. V strokovnem svetu delovne organizacije je bila vedno za vzor s svojo aktivnostjo in zrelostjo. Bila je vedno odkrita in poštena do sodelavcev, zato je bila izredno priljubljena, ne samo med strokovnim timom, ampak tudi v celotnem kolektivu.

Vemo, da nas življenje iz dneva v dan preseneča in dosti-
krat težko prizadene, toda, da se moramo danes posloviti
od Tebe, draga naša Silva, ki si nam bila vzor v odgo-
vornem delu, sposobnosti, reševanju problemov v tova-
riškem in prijateljskem odnosu v službi in doma.

S Tvojim odhodom je delovna organizacija Svilanit izgubila
težko nadomestljivega sodelavca in vrzel, ki je ostala za
Teboj bo še dolgo občutna. Tovariši smo s Teboj izgubili
dobrega sodelavca, ki ga ne bo moč pozabiti.

Čutim in vem, kaj pomeni izguba dobre žene in matere za
družino, ta prerana smrt je za družino in najbližje težak in
usoden udarec. Težko je prenašati tako bolečino, še težje
pa je najti besede, ki bi dostojno in jasno povedale tisto,
kar čutimo ob Tvoji izgubi.

Za Silvo ostaja prazno mesto, neizpolnjeni načrti,
žalujoča družina. V našem kolektivu pa ostaja za
njo tudi njeno prizadevno in uspešno delo, spomin
na dobro sodelavko in tovarišico v pravem po-
menu te besede.

JOŽE KREGAR

Še živo se spominja-
mo Jožeta, našega
dolgoletnega sodelav-
ca v kotlovnici. Ved-
no je bil dobre volje
in pripravljen poma-
gati svojim sodelav-
cem.

V Svilanitu se je za-
poslil kot kurjač še v
stari kotlovnici v
Šmarci. Pred tem pa
je delal pri podjetju
Slovenija ceste. Ko
so se Svilanitovi

obrati koncentrirali na sedanjem mestu na Pero-
vem, je tudi Jože prišel v nove obrate in delal še
naprej kot kurjač, neprestano v treh izmenah.
Nikdar ni negodoval, pa čeprav je moral zakuriti
parne kotle v še tako neugodni uri sredi noči in
slabem vremenu.

Zato smo ga kar pogrešali, ko se je pred nekaj leti
upokojil. Kmalu po upokojitvi pa je imel težave z
zdravjem. Ko se mu je zdravstveno stanje izboljša-
lo, je bil zopet nekaj časa v Svilanitu — kot nočni
varnostnik.

Bolezen pa ga je še nadalje zalezovala in mu za-
gotovo pripomogla k prezgodnji smrti.

V našem spominu bo Jože ostal kot prijazen in
priljubljen človek.

ZAHVALA

Ob smrti mojega moža se iskreno zahvalju-
jem sodelavcem za izrečeno sožalje in daro-
vano cvetje.

PIKL Marija

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame se iskreno zahval-
jujem vsem sodelavcem za izrečeno sožalje,
darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji
poti.

BALANTIČ Betka

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje drage mame se iskre-
no zahvaljujem vsem sodelavcem za izreče-
no sožalje, darovano cvetje in spremstvo na
njeni zadnji poti.

ŠTRAJHAR Zinka

ZAHVALA

Ob smrti mojega dragega očeta se prisrčno
zahvaljujem sodelavcem za izrečeno sožalje,
darovano cvetje in spremstvo na njegovi zad-
nji poti.

PERČIČ Marija

ZAHVALA

Vsem sodelavcem in sodelavcem se iskreno
zahvaljujem za darilo, ki sem ga prejela ob
odhodu v pokoj, še posebno se zahvaljujem
tov. Poljanšek Stanetu za voščilo in tov.
Seljaku za prelepo knjigo, ki mi bo vedno
drag spomin na Svilanit.

VOVK Marija

„KAMNIŠKI TEKSTILEC“

LETNIK XXI, ŠT. 5–6 1983

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE

„SVILANIT“ KAMNIK

GLASILO UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR:

Anton Jerman, Bogo Wiegele, Zdenka Bricelj,

Adi Kužnik, Joži Lanišek-Golob

Odgovorni urednik: WIEGELE BOGO

Tehnični urednik: SKAMEN IVANA

NAKLADA: 800 izvodov

Tisk: Tiskarna mestni muzej Idrija

